

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

In Tractatu De Beatitudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Secundæ

D. THOMÆ AQUINATIS

De Ultimo Fine hominis, seu Beatitudine.

Eritis quæstionibus de Angelis, S. Doctor in prima adhuc parte quædam examinat de fato, de celestibus corporibus, de animabus separatis, de generatione hominis. At quia horum aliqua pertractantur à Philosophis, alia à Sacra Scripturæ interpretibus, alia aliis occasionibus examinantur, ista omittimus, & ad secundam Angelicæ Summæ partem pergitur: quæ, cum iterum in duas partes divisa sit, prior *Prima Secundæ*, posterior *Secunda Secundæ* appellatur: modò autem de iis agemus, quæ in *Prima Secundæ* exponuntur.

DISPUTATIO UNICA.

De Beatitudine.

2. **A**git in *Prima Secundæ* Angelicus de beatitudine hominis, tanquam fine: inde de actibus humanis, tanquam mediis, ad hunc finem consequendum ordinatis: ex quo, ut observat Suarez in *Proæmio tr. 1. in 1. 2.* elucet pulcherrima methodus doctrinæ Angelici; cum enim scientia practica speculativam supponat, itémque cognitio DEI, prout ad creaturas refertur, etiam supponat notitiam ejusdem, prout in se est, merito quæstiones speculativæ, de DEO, ejusque essentia, prima parte præmissæ sunt, ut postea practice possit exponi, quomodo creatura ad DEUM suum (ad cujus possessionem est condita) pertingere queat: quæque ab illo per creationem exivit, per actus morales, seu humanos ad eundem possit redire. Hoc au-

tem brevi tractatu nos de beatitudine in primis objectiva, tum formali agemus: sequenti verò multo longiore tractatu de actibus humanis disputabimus.

QUÆSTIO I.

De Beatitudine Objectiva.

ARTICULUS I.

An DEUS sit finis ultimus creature rationalis, & in omni actu morali intendatur.

3. **F**inis ex Aristotele 2. phys. tex. 29. *Est id, cujus gratia: subintellige: aliquid sit, vel appetitur, vel amatur*, neque enim necesse est, semper aliquid fieri propter finem; si enim DEUS nihil creasset, adeoque nihil factum esset propter DEUM, tamen ipse fuisset finis ultimus sui ipsius. Ubi tamen notandum, DEUM non esse causam finalem sui ipsius; causa enim, strictè dicta apud Latinos, debet præstare aliquem influxum, qualis respectu DEI dari non potest: est tamen sibi ipsi DEUS ratio formalis simpliciter ultima agendi. Respectu aliorum autem finis, saltem laxissimè, est, cujus gratiâ aliquid fit, seu adhibentur media ad illum obtinendum; qui enim ista, quantum necesse est, non adhibent, non consentunt, finem efficaciter velle.

4. Dividitur autem finis in *finem cui, finem qui, & finem quo*. Primus, seu *finis cui* est illud subiectum, cui appetitur bonum: *finis qui*, seu ut etiam vocatur, *finis cujus gratiâ*, aut *objectivus*, est bonum, quod appetitur: *finis quo* seu, ut

ut etiam vocatur finis formalis, est actus, quo obtinetur, vel possidetur finis qui, e. g. dum Petrus intendit DEUM, tanquam suam beatitudinem, per visionem beatificam possidendum: finis cui est Petrus: finis qui est DEUS: finis quo est visio beatifica. Hi tamen fines non debent inter se realiter esse distincti. Sic, dum DEUS se ipsum amat per amorem necessarium, ipsemet est finis cui, qui, & quo. Rursus, quando finis qui est objectum non efficiendum, sed tantum intentionaliter possidendum, intelligendum, vel amandum, tunc finis qui, & quo, quamvis realiter sint distincti, tamen moraliter censentur esse unus finis, & per modum unius intendi. Sic simul appetimus DEUM, ejusque visionem, vel etiam amorem, tanquam nostram beatitudinem; quia, ut observat Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 4. sec. 1. n. 5. unus finis sine altero beatificare non potest.

5. Dividitur rursus finis qui in ultimum, & non ultimum. Prior, seu ultimus, est, propter quem appetuntur alia, ipse autem appetitur propter se, & non propter ullum aliud. Posterior, seu non ultimus, est, propter quem appetuntur alia, & ipse etiam appetitur propter aliud. Sic e. g. se habent scientiæ, propter quas appetuntur libri, & magistri: ipsæ autem appetuntur propter honores, vel divitias. Equidem hic lis est inter Auctores, an finis non ultimus sit verè finis: Aristoteles enim 1. ethic. c. 7. ait, illud esse finem absolute perfectum, quod semper per se, nunquam ob aliud, expetendum est: & S. Thomas 1. p. q. 5. a. 6. in corp. vocat medium id, ad quod non ultimo terminatur totus motus, sed tantum pars ejus. Quæstio hæc multum habet de nomine, nec operæ pretium videtur, eam multis discutere: tantum dico, eos, qui negant, finem non ultimum esse verè finem, debere negare, bonum utile esse finem: item, cum Scripturæ sæpe dicant, DEUM intendisse, vel fecisse aliquid propter aliud à se distinctum, debere eos respondere, ibi non assignari finem DEI (cum ipse solus possit esse finis suus ultimus) sed tantum rationem formalem.

6. Dividitur iterum finis ultimus, in ultimum positivè, & ultimum negativè. Prior, seu positivè ultimus (qui etiam dicitur simpliciter ultimus, & universalis) est ille, qui non est ordinabilis ulterius, saltem ex sua natura, & prudenter: quicquid sit de perversa intentione creaturæ: & hic est solus DEUS, qui est bonum excellentissimum, & præ omnibus æstimabile, ad quem alia omnia ordinari debent. Posterior, sive negativè ultimus, est, qui hic, & nunc, ita intenditur, ut ulterius non ordinetur, licet ex natura sua prudenter ulterius ordinari posset: & talis finis sæpe sunt creaturæ, dum eas homines, tanquam finem operationum suarum, intendunt, nec ulterius ad DEUM, ejusque gloriam ordinant, licet deberent, & possent.

7. Dico 1. DEUS est finis per se positivè ultimus sui ipsius, & creaturæ rationalis. ita Catholicos omnes. Prob. 1. pars. DEUS nunquam in alio, quam in se, ultimo sistit: omnia enim, etiam se ipsum, amat propter se, & omnia ultimo ordinat ad se: ergo. Prob. 2. pars. DEUS est prima causa, & origo omnium rerum: ergo etiam ultimus finis, ex illo Apocal. 1. v. 8.

Ego sum alpha, & omega, principium & finis. 2. Creatura rationalis non potest in ullo alio bono ita sistere, ut non possit rationabiliter illud ulterius ad DEUM referre, & sapissime etiam debeat: minus potest DEUM rationabiliter referre ad aliud, tanquam finem ultimum; hoc enim esset, aliud DEO præferre, quod semper est illicitum: ergo nihil aliud potest esse finis illius positivè ultimus.

8. Dico 2. Creatura rationalis in actibus suis moralibus non semper formaliter, aut virtualiter intendit finem positivè ultimum. ita communius Theologi contra aliquos Thomistas, quos sequitur Gonetius tom. 3. tr. 1. disp. 1. a. 7. Prob. Creatura sæpe mortaliter peccat: ergo non intendit finem ultimum, sed hunc fugit, & ab eo recedit: imò, quamvis tantum venialiter peccet creatura, tamen per illum actum non accedit ad DEUM, qui est finis positivè ultimus. Confir. 1. Sæpe hic, & nunc, amando ferimur in aliquod bonum particulare delectabile, quin cogitemus de fine positivè ultimo: ergo sæpe quiescimus in fine negativè ultimo. antec. patet experientiâ; quoties enim amamus aliquam recreationem, quin eam referamus ad DEUM? conseq. est clara; nihil enim volitum, quin præcognitum. Confir. 2. Non potest ullo modo probari, quod intentio finis ultimi (quam omitto prius habitam) semper adhuc in effectu aliquo, seu virtualiter, perseveret, aut influat in quemcunque actum moralem: ergo id gratis dicitur. Hoc tamen admitto, quod creatura rationalis dici possit, habitualiter aliquo modo intendere finem ultimum positivè talem, intelligendo per hunc beatitudinem in communi; quia hujus appetitus videtur in omnibus necessariò dari, & ad amorem rerum particularium quasi præsupponi: neque unquam retractari, adeoque habitualiter semper perseverare.

9. Respondent hic aliqui adversarii, nos quidem probare, quod homo non semper intendat finem verè positivè ultimum, scilicet DEUM, non autem probare, quod non intendat finem ultimum ut sic, seu felicitatem suam finalem, quamvis erret in ea agnoscenda. Sed contra est. Quicumque extra DEUM aliquid appetit, non appetit verum finem ultimum, aut veram beatitudinem. 2. Creatura sæpe neque felicitatem ultimam ut sic appetit; quia de hac non cogitat, ut constat experientiâ: imò Christianus, qui scit, felicitatem ultimam esse DEUM, & tamen peccat, non potest intendere felicitatem ultimam; alias statueret verè finem ultimum in creatura, judicando, eam esse ultimum finem, quod foret hæreticum.

10. Si dicas, actum voluntatis non necessariò prærequirere judicium, non sufficienter effugis difficultatem; nam saltem prærequiritur apprehensio: atqui apprehendere rem distinctam à DEO, tanquam ultimum finem (si voluntaria talis apprehensio sit, qualis esset in Christiano sciente, solum DEUM posse esse ultimum finem) iterum esset grave peccatum contra fidem: at utique non semper Christianus, dum peccat, etiam contra fidem delinquit. Quare non est admittendum, quod Gonetius tom. 3. tr. 1. disp. 1. a. 7. n. 170. docet, creaturam in omni actu morali semper intendere finem ultimum, non tantum

tum universaliter, seu ut sic acceptum, quem ipse vocat formalem: sed etiam particulariter acceptum, quem vocat materialem; quia hac ratione peccans semper positivè apprehenderet aliquid distinctum à DEO, tanquam ultimum finem.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

11. **O**B. 1. contr. 1. conclus. Creatura est finita, & finitè tantum perfectibilis: ergo non potest habere pro fine DEUM infinitum. Resp. 1. retorq. arg. ergo neque potest habere causam productivam infinitam, adeoque mundus non est creatus à DEO. In forma neg. conseq. Non est contra rationem finiti, referri ad infinitum: imò, cum istud sit bonum supremum, meritò referuntur ad ipsum alia omnia. Quòd autem infinitum conferat finito beatitudinem, est maxime conveniens; quia bonum infinitum decet, esse communicativum sui: cum insuper creatura rationalis subiaceat infinitis miseriis, hæc optime tolli possunt à bono infinito. Ex hoc tamen non sequitur, quòd etiam creaturarum irrationalium (eoquòd hæc quoque subiaceant infinitis miseriis) DEUS debeat esse finis, ita, ut ejus possessione beatæ sint; cum enim DEUM possidere nequeant, non possunt à suis miseriis ea possessione liberari: sed debent alia ratione liberari, nempe à DEO ut producente varia eorum naturæ conformia. Unde DEUS irrationalium finis quidem est, quatenus etiam ista ordinantur ultimò ad ipsum, sed non illa ratione, quæ est finis creaturæ rationalis, cui sua possessione beatitudinem confert.

12. Ob. 2. Si DEUS est finis creaturæ rationalis, eam beatificans, ista rationabiliter amaret DEUM, ut sibi bonum: sed hoc est falsum: ergo. prob. mi. amare aliquid, ut bonum sibi, est, habere se pro fine cui illius boni, & præferre se illi: sed hoc non fit rationabiliter respectu DEI: ergo. Resp. Huic objectioni respondit satis Alexander VIII. damnando hanc propositionem 13. inter 31. ab eo proscriptas: *Quisquis etiam eterne mercedis intuitu DEO famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.* In forma conc. ma. neg. min. ad prob. dist. 1. p. ma. amare aliquid, ut sibi bonum, est, habere se pro fine cui utilitatis, & indigentia. conc. pro fine cui excellentia neg. primam partem: ma. & simpliciter neg. secundam: atque distincta sic minore, neg. conseq.

13. Non est absurdum, se habere, vel agnoscere, pro fine utilitatis, & indigentia, seu pro eo, quod à DEO, ente perfectissimo, potest recipere plura bona, quibus maxime indiget: neque hoc est, DEO se præferre; cum hoc ipsum sit, DEUM, utpote largitorem omnis boni, & nullius indigum, plus æstimare: hoc solum autem facit actus spei, seu amor concupiscentia erga DEUM, contra quem hoc argumentum pugnat. Quòd autem hic actus non amet DEUM, præscindendo ab utilitate, ab eo in nos re-

dundante, sive non amet illum, ut bonum sibi ipsi, sed ut bonum nobis, nihil est inhonesti; quia non tenemur semper ad actum charitatis: sed tantum est negativa imperfectio, quæ reperitur in actibus omnium virtutum, excepta charitate, quæ virtus propterea alias omnes excedit.

14. Dices. S. Thomas 1. 2. q. 26. a. 4. in corp. ait: *Quod autem amatur amore concupiscentia, non simpliciter, sed secundum se amatur, sed amatur alteri*: atqui est inhonestum, DEUM non amare simpliciter: ergo non potest honestè amari amore concupiscentia, seu, ut nobis bonum. Confirm. S. Doctor ibidem ait: *Quod autem est bonum alterius, est bonum secundum quid*: ergo juxta nos DEUS esset bonum tantum secundum quid, quod est absurdum. Resp. neg. min. in sensu S. Thomæ; nam, non amare simpliciter, aliud eo loco non est, quam non amare amore amicitia: quod patet ex verbis statim adjectis: *sed amatur alteri*: non est autem absurdum, quòd DEUS non per omnem actum ametur amore amicitia.

15. Neque etiam est absurdum, quòd homo amans DEUM, ut sibi bonum, amet seipsum amore benevolentia; quia per hoc non præfert positivè se DEO, sed tantum se respicit ut finem indigentia. Ulterius, etiam si hic actus non præferat positivè DEUM homini (non quidem in ratione æstimationis; quia utique actus etiam spei, DEUM nullius indigum, & potentem omnes beare, plus æstimat, quam se: sed in ratione amoris, & in hoc sensu, quòd non positivè magis appetat bonum DEI, quam hominis) nihil est absonum; cum non debeamus DEUM in hoc sensu per omnem actum nobis præferre: modò nos negativè habeamus, & neque nostrum bonum positivè præferamus bono Divino, ita, ut vellemus bonum nostrum, etiam si DEUS deberet carere bono suo, seu honore. Ad confir. dist. conseq. DEUS esset tantum bonum secundum quid, hoc est, mixtum malitiam, & quidem prævalente, ut sit simpliciter malum, neg. conseq. esset bonum secundum quid, hoc est, hic, & nunc, non amatum propter se, sed propter alium, qui alius amatur propter se: sive, esset bonum amatum propter relationem ad aliud, cui bonum est, conc. conseq. Aliud ibi S. Doctor, nec intelligit, nec potest intelligere; nam 2. 2. q. 17. a. 1. in corp. admittit, & alibi supponit, actum spei, qui habet totam hanc tendentiam, esse actum virtutis, & bonum.

16. Ob. 3. contra 2. conclus. S. August. 10. confess. c. 21. asserit, quòd, si quis ex duobus quærat, utrum velit militare, possit contingere, ut unus velit, alter nolit: at, si quis quærat, an beati esse velint, uterque statim respondurus sit, se velle: ergo semper intenditur ultima beatitudo. Resp. neg. conseq. ex hoc enim tantum probatur, quòd per aliquas actiones beatitudinem intendamus, non autem, quòd per omnes, maxime, si de ea non cogitemus. Sic, si quæras ex Christiano, an velit salvus esse, certe respondebit affirmativè: si videas, eundem peccare graviter, & quæras, an velit salvus esse, etiam respondebit, se velle: at non potest dicere, se velle salvum fieri per peccatum, nisi velit errare in fide. Alius textus ex S. August. 1. 2. confess. c. 6. Cui male est citatus apud Gonetum.

tom. 3. tr. 1. disp. 1. a. 7. n. 171.) plus non probat, quam, creaturam, etiam male agentem, velle agendo liberè, & abutendo libertate, aliquo modo imitari DEUM, nemini subiectum, & liberrimè de omnibus disponentem: idque explicat exemplo furti: sed hoc nihil contra nos. Quando etiam ibidem S. Aug. dicit, peccantes non omni modo recedere à DEO, tantum vult, eos amare aliquam ejus participationem, vel ad summum, eos tendere aliquo modo in DEUM interpretativè, ut numero sequenti explicabimus.

17. Ob. 4. S. Thomas 1. 2. q. 1. a. 6. in corp. docet, quod omne bonum appetatur, vel tanquam perfectum, adeoque ultimus finis: vel tanquam imperfectum, adeoque ut tendens, seu ordinatum, ad bonum perfectum, seu ultimum finem: consequenter homo omnia appetat propter ultimum finem: ergo. Resp. S. Doctor hoc loco, & etiam in 4. disp. 49. q. 1. a. 3. quasi in 4. ubi se magis explicat, plus non vult, quam, quod, aliquo modo interpretativè, tendat homo, vel alia creatura rationalis in ultimum finem. Interpretativè autem tendere in aliquid, est ex Suarez in 1. 2. disp. 2. sec. 4. n. 5. tendere in objectum aliquod, quod ex se est ad illud prius ordinatum: cum ergo omnia creata sint aliquo modo ordinata ad beatitudinem hominis (si non supernaturalem, saltem naturalem) quidquid creatum homo appetit, interpretativè appetit beatitudinem.

18. Verum quidem est, hunc ipsum appetitum interpretativum hic latè sumi; nam strictè interpretativè appetere, videtur indicare præsuppositam aliquam cognitionem illius ordinationis, vi cujus tendentia interpretativa possit homini imputari, quæ tamen cognitio in nostro casu non datur: sed S. Doctor ita explicandus est cum Suarez loc. cit. disp. 3. sec. 6. quia ipse Angelicus videtur se ita explicare loc. cit. in 4. sent. ubi dicit, eatenus aliquem intendere ultimum finem, quatenus in omni re creata intendit similitudinariam ejus participationem: insuper rationes nostræ probant, S. Thomam aliter accipi non posse. Certè, licet ametur pars, non semper amatur formaliter, aut virtualiter totum: quin neque peccata ordinantur, strictè loquendo, ad veram beatitudinem, sed tantum in hoc sensu valde improprio, quod illa voluptas peccaminosa sit etiam obscura similitudo felicitatis, vel beatitudinis in genere: unde per peccata homo, nec interpretativè, propriè saltem loquendo, amat veram felicitatem. Accedit, quod amans bonum particulare sæpe non cogit de beatitudine. Hoc tamen concedo, quod, qui amat bonum particulare, tanquam partialem felicitatem, aut beatitudinem, censi saltem ordinariè possit, magis amatum ipsam beatitudinem universalem, si de ea cogitaret: nisi tamen aliquando existimaret, se per eam retrahendum à bono hoc particulari, sicut e. g. sæpe Christianus agnoscit, se per amorem veræ, & æternæ beatitudinis, retrahi à voluptate peccaminosa: quo tamen casu talis non apprehenderet beatitudinem, prout deberet, seu ut purum bonum; cum eam, utpote impeditivam voluptatis illicitæ, apprehenderet (quamvis imprudenter) ut aliquo modo sibi malam.

19. Dices. S. Doctor 1. 2. q. 1. a. 6. in corp

docet, quod ultimus finis se habeat in movendo appetitum, sicut in aliis motionibus, vel causalitatibus, se habet primum movens: sed in aliis e. g. physicis causalitatibus, non potest causa secunda movere, vel agere sine causa prima: ergo neque finis secundus, seu negativè ultimus, potest movere sine primo, sive positivè ultimo. Resp. dist. ma. Et S. Doctor per particulam sicut vult indicare omnimodam paritatem. neg. ma. aliqualem tantum similitudinem. conc. ma. & conc. mi. neg. conseq. Si esset paritas omnimoda, non sufficeret, finem positivè ultimum virtualiter influere (quod tamen adversarii ad summum petunt) sed deberet influere formaliter, sicut scilicet causa prima in genere physico influit. Unde paritas aliqualis stat in hoc, quod, sicut se habet causa prima in genere physico formaliter, ita finis ultimus in genere intentionali se habeat interpretativè. Obiter addo, ex Aristotelis 1. ethicor. 7. (ubi dicitur, omnes eundem finem expetere, scilicet felicitatem, vel aliquam ejus partem) nihil contra nos probari; cum non per omnes actus debeant omnes tendere in omnem finem suum: saltem non formaliter, quidquid sit, an interpretativè: unde, modo per aliquos actus quilibet aliquando tendat in felicitatem, eam expetendo, jam verificatur textus Philosophi.

20. Ob. 5. Amor finis positivè ultimi est innatus, & necessarius: ergo præcedit quemcunque amorem boni particularis: ergo voluntas omnem amorem erga bonum particulare concipit in virtute amoris erga finem positivè ultimum. Confr. Finis negativè ultimus se habet ad finem positivè ultimum, sicut se habet electio mediorum ad finem negativè ultimum: sed finis negativè ultimus necessariò movet, saltem virtualiter, ad electionem mediorum: ergo etiam finis positivè ultimus movet ad finem negativè ultimum. Resp. 1. ex Suarez. neg. conf. nam hic in 1. 2. disp. 3. sec. 5. n. 3. docet, valde probabiliter ante usum rationis cogitari de pluribus particularibus bonis, antequam cogitetur de fine ultimo. Resp. 2. dist. conseq. amor finis positivè ultimi præcedit, hoc est, prius aliquando concipitur. om. conseq. præcedit semper immediate, vel tam propinque, ut virtualiter adhuc influere possit. neg. primam, & secundam conseq. Ad confirm. neg. ma. quæ non probatur.

21. Ob. 6. Voluntas est indifferens ad amandum quemcunque finem negativè ultimum, seu bonum particulare: ergo debet determinari ab amore finis positivè ultimi, qui amor est necessarius. Resp. In hac vita voluntas etiam est indifferens ad amandum finem positivè ultimum; unde consequentia est nulla. Si dicas, voluntatem non esse indifferentem, ad amandum finem ultimum; quia debet omnia amare sub ratione boni. Resp. modò in objecto particulari inveniat rationem boni particularis, non est opus amore antecedente, quo feratur in bonum ut sic: imò hic amor est contra experientiam. Sed his omisissis, in forma dist. antec. voluntas est indifferens indifferentià purè passivâ, seu insufficientiæ. neg. antec. activâ, seu libertatis. conc. antec. & neg. conseq. Voluntas, si habeat actum primum proximum (quem non semper constituit amor finis ultimi) potest seipsam determinare, eligendo amorem unius præ alio.

22. Ob.

22. Ob. 7. Qui peccat, statuit sibi peccatum, seu ejus objectum, tanquam finem ultimum: ergo amat aliquem finem ultimum. Confirm. S. Paulus *ad Philippens.* 3. v. 19. ait: *Quorum DEUS venter est:* ergo ebriosi, & gulosi, statuunt sibi finem ultimum delectationem gulæ. Resp. neg. antec. si in sensu stricto accipiat; non enim semper tam graviter errando peccant Christiani, qui sæpe, dum peccant, habent intentionem agendi poenitentiam, & se iterum avertendi ab illo objecto: proinde agnoscunt, objectum esse defectuosum, & per hoc averti se à fine ultimo: item, sæpe objectum peccati, hic & nunc, ulterius ordinant ad finem alium, e. g. fur sublatas pecunias ad sustentationem suam &c. Quando igitur SS. PP. & Doctores videntur dicere, quod peccantes omnes statuunt finem ultimum in creatura, intelligendi sunt in sensu figurato; volunt enim dicere, peccatores se ita habere, ac si finem ultimum in creatura statuerent, quatenus, hic & nunc, plus amant creaturam, quam DEUM. Ex quo habetur quoque responsio ad confirmationem; non enim Apostolus vult dicere, eos verè adorare suum ventrem, sed plus amare, quam DEUM.

23. Ob. 8. Per peccatum avertitur homo ab ultimo fine, & convertitur ad creaturam: ergo hanc habet pro ultimo fine. Confir. *Prov.* 14. v. 22. dicitur: *Errant, qui operantur malum:* unde est commune axioma: *Omnis peccans errans:* sed hic error non stat in alio, quam, quod creatura statuatur pro ultimo fine: ergo. Resp. neg. conf. Ex antecedenti tantum sequitur, quod hic & nunc, homo magis amet finem negativè ultimum, quam positivè ultimum. Neque etiam peccator semper DEUM formaliter contemnit, sed tantum interpretativè. Ad confir. neg. min. Errat plus, quam satis, amando bonum infimum præ summo; quamvis utrumque ritè cognoscat, juxta illud Poëtæ: *Video meliora, proboque, deteriora sequor.* Et quamvis peccator non erret scientiâ simplicis notitiæ, errat scientiâ approbationis, quæ præter notitiam rei dicit actum voluntatis ex n. 283. tract. de DEO: quo actu, dum peccator malum approbat, vel maxime errat.

ARTICULUS III.

An Deus sit beatitudo objectiva creaturæ rationalis in quovis statu.

24. **N**atura humana considerari potest in multiplici statu. Primus est *status puræ naturæ*, qui involvit perfectiones naturales, homini debitas, sine elevatione supernaturali, & etiam sine peccato. Secundus est *status naturæ integræ*, qui supra perfectiones priores addit integritatem, seu dominium perfectum partis superioris in inferiorem, vi cujus appetitus ita obediat rationi, ut contra hanc non moveatur, vel eam non præveniat: adeoque natura habeat suas vires expeditas, absque impedimento reluctantis concupiscentiæ. Hæc integritas, saltem perfecta, non

est debita naturæ humanæ puræ, quamvis juxta aliquos huic debitum sit majus dominium partis superioris, quam in statu naturæ lapsæ, de quo in tract. de gratia.

25. Tertius est *status elevationis*, qui affert elevationem, & ordinationem hominis ad finem supernaturalem, & consequenter media ad eum consequendum. Quartus est *status innocentie*, qui elevationi, & integritati, superaddit gratiam sanctificantem, & virtutes infusas, ad eam consequentes, item immunitatem à culpa, errore, deceptione, morte &c. Quintus est *status justitiæ originalis*, qui supra præcedentium statuum perfectiones addit privilegium, transfundendi has perfectiones in posteros per generationem, ex ordinatione Divina.

26. Sextus est *status naturæ lapsæ*, seu corruptæ, qui supponit peccatum grave originale, vel actuale, ob quod natura privata sit, saltem privilegiis innocentie, & integritatis, & subiecta variis malis &c. Septimus est *status naturæ reparatæ*, quando scilicet ex meritis Christi reddita est naturæ gratia, & per hanc libertas à peccato, ac oris ex illo malis, non tamen omnibus: insuper redditum ei jus ad gloriam. Additur ab aliis status octavus, qui tamen non est status viæ, sed termini, estque *status beatitudinis, aut damnationis*. Ex his autem statibus tertius, quartus, sextus, & octavus, etiam suo modo dati sunt in Angelis: septem autem, seu omnes, excepto primo, successivè sunt dati in primo parente, ut docent Theologi.

27. Primus autem, seu status puræ naturæ, nunquam existit, sive in Angelis, sive in homine: possibilis tamen fuit, ut negari non potest, post Bullas Pij V. & Greg. XIII. damnantium has propositiones Baianas, scilicet 21. *Humane nature sublimatio, & exaltatio in consortium Divinae nature, debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.* item 24. *A vanis, & otiosis hominibus, secundum insipientiam Philosophorum, excogitata est sententia, quæ ad Pelagianismum rejicienda est, hominem ab initio sic constitutum, ut per dona, nature superaddita, fuerit largitate conditoris sublimatus, & in DEI filium adoptatus.* Et 26. *Integritas primæ conditionis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* Sed hæc supponimus ex tract. de gratia, & modò quærimus, quænam pro quovis statu sit hominis beatitudo objectiva.

28. Dico I. DEUS est beatitudo objectiva creaturæ rationalis in statu elevationis. Conclusio est de fide. Prob. ex Scripturis & PP. passim id docentibus. *Gen.* 15. v. 1. dicit DEUS Abrahamo: *Ego protector tuus sum, & merces tua magnanimis.* *Psal.* 72. v. 26. *Pars mea DEUS in æternum.* *Joan.* 17. v. 3. *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum DEUM verum, & quem missi Jesum Christum &c.* Ex Patribus S. Aug. 1. 19. de civit. c. 26. ait: *Ut vita carnis anima est, ita beata vita hominis DEUS est.* & 1. 1. Retractionum c. 1. *Ipsa enim DEO meus fructus, ut beata sit, tanquam summo bono suo.* & c. 2. *Constitit inter nos, qui simul querebamus, non esse beatam vitam, nisi perfectam cognitionem DEI.* Similia habent, tum S. Aug. alibi, tum alii Patres passim, vide Valentiam in 1. 2. disp. 1. q. 2. punct. unico.

29. Dico 2. DEUS etiam esset beatitudo objectiva creaturæ rationalis in statu puræ naturæ: ita Gormaz de beatitudine n. 113. & alii. Discrimen tamen est hoc, quod in statu elevationis DEUS à Beatīs cognoscatur intuitivè: in statu autem puræ naturæ cognitus fuisset tantum abstractivè. Probatur autem conclusio ratione, quæ etiam quadrat præcedenti conclusioni. Beatitudo creaturæ rationalis in omni statu debet esse satiativa appetitūs rationalis: atqui nullum bonum creatum potest esse ejus satiativum: ergo. ma. est clara; beatus enim non est, qui adhuc rationabiliter anxius, & inquietus, seu necdum satius est.

30. Minor prob. Quæcunque bona creata assignantur antiqui Philoſophi, vel etiam hæretici (quæ ex Lactantio l. 3. div. instit. c. 7. & S. Ambrosio l. 2. de officiis c. 2. refert Tannerus tom. 2. disp. 1. q. 2. dub. 1. n. 1.) reducuntur, vel ad bona fortunæ externa, vel ad bona corporis, vel ad bona animæ: nulla horum, imò nec omnia simul, possunt esse perfectè satiativa: ergo. prob. min. Inprimis bona fortunæ, seu divitiarum, potius sunt bonum utile, adeoque magis sunt medium ad felicitatem, quàm ipsa felicitas, nec tam possessiōe, quàm effusione reddunt hominem beatum: dein ordinantur ad hominem potius, quàm homo ad ipsas, adeoque homo est potius finis ipsarum, ut habet S. Thomas 1. 2. q. 2. a. 1. in corp. Accedit, quod etiam invitis facile eripiuntur: ex quo oriuntur innumera sollicitudines, anxietates &c. Sed nec ab omnibus haberi ad satietatem possunt; cum tamen omnes finem, seu beatitudinem, consequi possit debeant.

31. Eadem fermè est ratio de fama, ac honore, quæ non tam in nostra, quàm aliorum sunt potestate, & facile perduntur: nec ab omnibus possunt ad satietatem haberi. Accedit, ut advertit S. Thomas 1. p. q. 2. a. 3. in corp. quod, si fama, ac honor, vel gloria, falsa sint, in salutate stare non possit beatitudo solida: si vera, tunc supponant excellentiam aliquam in homine, ratione cuius potius homo erit beatus, quàm ratione honoris. Pariter, nec potestas dominativa potest reddere beatum; quia & ipsa caduca, timoribus, vel certè curis, & anxietatibus, plena est. Jam bona corporis, scilicet valetudo, robur, pulchritudo &c. sunt etiam ipsa caduca, & brutis communia, imò in quibusdam irrationalibus meliora, quàm in homine: ergo non possunt esse beatitudo hominis; hæc enim utique esse debet excelsior, quàm felicitas brutorum, ut observavit etiam Aristoteles apud Suarez in 1. 2. disp. 5. sec. 1. n. 4. Ex quo capite etiam rejiciuntur voluptates corporeæ, præterquam, quod istæ sint sordidissimæ, atque sepius infamiæ, ac erubescentiæ plenissimæ: quin imò corpori quoque vel maximè noxiæ: atque adeò hominem magis miserum, quàm beatum reddant.

32. Jam quod spectat ad bona animæ. Inprimis ipsa anima non est quietativa sui appetitūs, sed est subiecta innumeris miseriis, & quærens alibi suam felicitatem, ac beatitudinem, adeoque sibi ipsi beatitudo esse non potest. Ejus autem bona accidentaliter sunt virtutes, & scientiæ: at virtutes, universaliter acceptæ, medium quidem sunt ad beatitudinem assequendam, non verò beatitudo; quia non satiant appetitum, &

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

sunt pluribus difficultatibus in suo exercitio mixtæ, adeoque non afferunt illam delectationem, quæ ad beatitudinem requiritur. Aliud est, quod fortè aliquod exercitium alicujus virtutis, e. g. charitatis, possit esse beatitudo formalis, de quo infra. Quod attinet ad scientias, si hæc sint tantum de rebus inferioribus, non reddunt animam beatam: quomodo enim beatus sit, qui scientiam etiam evidentem habet de rationis & moribus? adeoque scientiæ, vel cognitiones beatificæ, debent esse de ente summo: sed sic stabit formalis beatitudo in cognitione DEI (quidquid sit, an etiam requiratur amor ejusdem, de quo inferius) consequenter ipse DEUS erit objectum beatificum.

33. Tandem, quod ista omnia simul etiam non possint esse beatitudo creaturæ rationalis, probatur. Exceptis solis scientiis, & virtutibus, reliqua ex natura sua sunt caduca (quæ naturaliter perire deberent, supernaturaliter autem non semper conservarentur, neque etiam animabus separatis amplius quadrarent) adeoque natura non potuit in iis constituere beatitudinem immortalis animi, nec partialiter; quia sic magna pars beatitudinis perderetur, nec integra beatitudo æternum duraret, quæ foret magna miseria. Sed & scientiæ, & virtutes universaliter sumptæ, etiam collectivè (exclusis cognitione, & amore DEI) tum ob difficultatem oppositam delectationi, tum ob objectum nimis parvum, nequeunt beare hominem, & minus Angelum. Nec dicas, creata omnia esse infinita; nam non sunt infinitum actu, neque etiam omnia cuique concederentur: & ex concessis plurima essent peritura. Accedit ratio S. Thomæ 1. 2. q. 2. a. 4. in corp. Ista fermè omnia sunt communia bonis, & malis: eorumque etiam, saltem plurimum, usus, potest esse bonus, & malus: atqui beatitudo non compatitur secum aliquod malum; aliàs non esset status optimus, seu supremæ felicitatis: ergo. Plures rationes vide apud S. Thomam loc. cit. Quare, cum in nullo bono creato stare beatitudo possit, debet stare in bono increato, scilicet in DEO: quod erat ostendendum.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

34. **O**B 1. contra 2. conclusionem. Non est possibilis beatitudo naturalis hominis: ergo nulla datur. prob. antec. ordinatio hominis ad beatitudinem tantum datur in statu elevationis: ergo nulla est possibilis purè naturalis: Confirm. 1. Nulla beatitudo naturalis excludit omnem miseriam hominis: ergo nulla est vera beatitudo. Confirm. 2. Homo in statu puræ naturæ esset purus, & quidem essentialiter servus: ergo non posset sibi mereri præmium, seu beatitudinem. Confirm. 3. Si posset natura mereri, aut habere beatitudinem, tunc esset sibi sufficiens, & deprimere-tur ælimatio gratiæ: sed hoc est absurdum: ergo. Resp. Cum fuerit possibilis status puræ naturæ, ut hic suppono tanquam innegabile, utique etiam debuit fuisse possibilis status perfectus

E

ctus

ctus illius naturæ, ita, ut homo pro suo statu tunc etiam consequi potuisset suum ultimum finem, ad quem necessarîo conditus est; si enim finem, ad quem ordinantur, consequuntur, aut saltem consequi possunt, etiam creaturæ irracionales, quanto magis rationales? In forma. neg. antec. ad prob. dist. antec. ordinatio hominis ad beatitudinem tantum datur in statu elevationis defacto. conc. antec. daretur tantum, etiam tunc, si existeret status puræ naturæ. neg. antec. & conseq.

35. Ad 1. confirm. neg. antec. Cognitio DEI, etiam abstractiva tantum, sed valde intensa, item amor subsequens, specialis quoque protectio DEI, removerent hominem ab omni peccato, morte, aliisque miseriis. Quid autem ex his fuisset essentia beatitudinis, quid proprietates, statuendum erit proportionaliter ad ea, quæ dicemus infra de beatitudine formali supernaturali. Ad 2. confirm. Etiam in statu elevationis homo manet essentialiter servus, nec status filii adoptivi tollit servitutem: sicut ergo homo nunc potest mereri præmium supernaturale merito condigno in actu primo, non verò, anteceden-ter ad promissionem Divinam, merito condigno in actu secundo: ita posset etiam mereri præmium naturale: sed hæc spectant potius ad questionem de iustitia commutativa inter DEUM, & hominem. Ad 3. confir. neg. ma. tunc enim non posset natura acquirere ulla gratiæ dona, quæ tamen nunc potest acquirere: dein beatitudinem non haberet pro libitu, sed deberet eam mereri, & posset ab ea etiam excludi.

36. Ob. 2. Cognitio abstractiva DEI non quietaret intellectum, sed potius accenderet desiderium cognitionis intuitivæ: ergo non posset in ea stare beatitudo formalis: atqui intuitiva cognitio DEI naturaliter dari non potest: ergo DEUS non est objectum beatificum naturæ puræ, sed debet esse aliquid aliud, quod naturaliter intuitivè cognosci potest. Resp. neg. antec. non enim excitaret desiderium inquietum; quia homo abstractivè cognoscens DEUM, haberet omnem felicitatem in eo statu sibi possibilem: ferè sicut dicitur de supernaturaliter Beatis, qui, modò habeant visionem intuitivam DEI, non desiderant perfectiorem, & perfectiorem in infinitum, nec invident aliis melius DEUM videntibus; aliàs, si Beati semper plus, & plus desiderarent, ultra lineam sibi debitam, tandem expeterent unionem hypostaticam.

37. Dices. S. Thomas 1. p. q. 12. a. 1. in corp. ait, ultimam hominis beatitudinem stare in operatione altissima intellectus: ergo in visione intuitiva DEI. Confirm. ex eodem ibidem dicente: *Si nunquam essentiam DEI videre potest intellectus creatus, vel nunquam beatitudinem obtinebit, vel in alio ejus beatitudo consistet, quam in DEO, quod est alienum à fide*: & addit, non quiescere desiderium naturale cognoscendi DEUM, nisi per essentiam eum cognoscat. Responderi posset, negando conseq. quia etiam cognitio abstractiva DEI est operatio intellectus altissima in ordine naturæ: melius tamen ad mentem S. Doctoris responderetur, dist. antec. ait, stare beatitudinem supernaturalem &c. conc. antec. beatitudinem tantum natura-

lem. neg. antec. & conseq. Eadem responsio servit ad confirmationem.

38. Sanè agit ibi S. Doctor de beatitudine in statu elevationis, seu de visione DEI per essentiam, hoc est, de visione intuitiva, vel quidditativa DEI. Alibi autem, scilicet 1. p. q. 62. a. 1. distinguit duplicem beatitudinem, unam naturalem, quam, ait, juxta Aristotelem stare in contemplatione DEI perfectissima, quanta scilicet naturaliter dari potest: alteram verò supernaturalem, quam, ait, stare in visione DEI, sicuti est. Quando autem S. Doctor q. 12. prius cit. ait, homini inesse naturale desiderium cognoscendi primam causam, debet exponi de cognitione naturæ proportionata.

39. Vel, si S. Doctor intelligit cognitionem quidditativam, debet exponi, non de desiderio, omnino strictè naturali, sed de tali, quod, etsi non expleatur, tamen non fiat violentia: & quod quidem absolute possit remanere inane, sive non satisfiatum, non tamen debeat tale remanere, sed possit expleri, sicut actu expletur in Beatis. Et sic sanè exponendus est. cit. q. 12. ne sibi, & aliis omnibus contradicat. Rursus, quando alibi Angelicus dicit, non esse perfecte beatum illum, cui adhuc restat aliquid desiderandum: vel, quando ait, imperfectum semper desiderare suam perfectionem: intelligendus est de re, vel perfectione sibi debita, desideranda, & de imperfecto possivè tali; aliàs creatura nunquam posset esse beata, ut patet consideranti.

40. Ob. 3. S. August. 1. 1. de pecc. mer. & remiss. c. 26. ait, non esse locum medium, sed hominem, vel debere esse cum Christo, vel cum diabolo. Rursus idem S. Augustinus contra Julianum sæpe ait, DEUM non posse imaginem suam nulli peccato obnoxiam privare vitæ æternæ: ergo non est possibilis beatitudo, nisi, quæ defacto datur supernaturalis. Confirm. Idem S. Doctor 1. 1. confess. c. 1. ait ad DEUM: *Pecipimus ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te*: ergo. Resp. Sensus objectus primo loco nullis verbis exprimitur: nihilominus dist. ant. & loquitur de hac providentia, & statu elevationis. conc. antec. de omni providentia, & etiam statu naturæ puræ tantum possibili. neg. antec. & conseq. Ad 2. locum servit eadem responsio: scilicet DEUS hoc non potest in statu elevationis, in quo iustis promittit vitam æternam. Ad confirm. dist. conseq. Inquietum est cor, donec requiescat, quiete sibi debita. conc. conseq. indebita, seu supernaturali. subdist. in hac providentia, in qua, vel datur quies supernaturalis, vel nulla. conc. conseq. in alia providentia. neg. conseq.

41. Ob. 4. Cognitio abstractiva DEI non est possessio ejusdem: ergo DEUS non potest esse beatitudo objectiva in statu puræ naturæ. prob. conseq. beatitudo objectiva debet posse possideri: atqui DEUS non potest possideri in statu puræ naturæ; quia tantum potest de ipso haberi cognitio abstractiva quæ non est possessio ejus: ergo. Confirm. 1. Beatitudo objectiva est illa, quæ representatur per formalem: atqui per formalem, si hæc sit cognitio DEI abstractiva, representantur tantum res create: ergo. Confirm. 2. Perfectior esset cognitio intuitiva Angelorum, quam abstractiva DEI: ergo

ergo potius illa erit beatitudo. Resp. neg. antec. Possessio tantum debet esse intentionalis, hoc est, intellectualis perceptio, qualis etiam est cognitio abstractiva, licet imperfectior, quam intuitiva. Ad 1. confirm. dist. ma. beatitudo objectiva est illa, quæ representatur, vel immediate in se, vel mediate in alio. conc. ma. est tantum illa, quæ representatur immediate in se. neg. ma. & dist. mi. representantur res creatæ immediate in se. conc. mi. mediate in alio. neg. mi. & conseq.

42. Ad 2. confirm. In primis cognitio intuitiva Angelorum potest simul esse abstractiva DEI; quia in Angelis, tanquam in medio, potest DEUS abstractivè cognosci, quo casu una non est perfectior altera; vel certe hæc cognitio esset perfectior aliâ, quæ tantum esset intuitiva Angelorum, & non simul abstractiva DEI. An autem cognitio tantum intuitiva Angeli sit physicè perfectior alia cognitione, quæ esset intuitiva alicujus inferioris creaturæ, & simul abstractiva DEI, nihil facit ad rem; quia tamen illa non esset beatificans; cum non esset possessio summi boni, cujus solius possessio potest beatificare. Unde in forma. om. antec. neg. conseq. ex ratione modò data. Addo tamen, cognitionem abstractivam DEI non debere esse intuitivam qualiscunque ignobilis creaturæ, sed valde perfectæ, saltem substantiæ spiritualis, aut Angeli; in his enim, tanquam perfectioribus speculis, magis relucet DEUS.

QUESTIO II.

De Beatitudine Formali Supernaturali.

ARTICULUS I.

In quo consistat Essentia Beatitudinis Formalis.

43. **B**eatitudo formalis est idem, ac forma constituens, vel denominans beatum: de qua Boëtius, de consol. Philosoph. l. 3. sub initium prose. 2. sic scribit. *Liquet igitur, esse beatitudinem statum bonorum omnium congregatione perfectum*: unde S. Thomas 1. 2. q. 2. a. 1. arg. 2. ait: *Secundum Boëtium in 3. de consol. Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus*. Quæ definitio, etsi communiter recepta sit, tamen non convenit beatitudini, tantum essentialiter sumptæ, sed accidentaliter, & integraliter acceptæ; ad hoc enim, ut quis sit in tali statu, sive, ut denominetur beatus, non sufficit sola forma, sed requiruntur plura alia, negativa, & positiva, quæ, sive ut conditiones, sive ut partes, negativæ, aut positivæ, requiruntur, ut detur totus ille status; ut enim diximus tr. de DEO num. 790. & alibi, non requiritur sola forma, sed plura alia ad denominationem: quare aggregatio omnium bonorum videtur plus dicere, quam tantum beatitudinem formalem, essentialiter sumptam. Melius dicitur beatitudo formalis esse possessio beatitudi-

nis objectivæ, sive DEI: & de hac quæritur, in quo ejus essentia consistat.

44. In quatuor potissimum opiniones abeunt Auctores. Prima est, quæ tribuitur Henrico Gandavensi quodlibet. 13. q. 12. scilicet, beatitudinem formalem stare in illapsu Divinæ essentiae in animam, vi cujus non tantum detur aliqua intentionalis, sed etiam aliquid realis, unio beatitudinis increatæ cum creatura beata, quam unionem, ait, fieri per circuminjectionem, non animæ illabentis Divinitati, sed potius è converso Divinitatis illabentis in animam. Ita hunc auctorem intelligunt Tannerus, Gormaz, & alii, quamvis fateantur, eum obscure loqui, uti sanè loquitur: & hinc Valquez eum excusat. Alii autem dicunt, dubium esse, an de formali, an de objectiva beatitudine loquatur.

45. Huic sententiæ sic explicatæ affines sunt quidam Doctores Parisienses, qui beatitudinem formalem constituerunt in ipsa operatione increata, vel visione, & possessione, quæ DEUS se, & alia videt, quæque aliquo modo uniatur animæ beatæ. Sed tam hæc, quam prior opinio, vel explicatio opinionis, nunc deferitur ab omnibus, & merito; quia in Scripturis beatitudo nostra formalis vocatur saepe vita æterna: sic Joannis 17. v. 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum DEUM verum*: ergo debet esse operatio vitalis, atque adeo à nobis producta, & non tantum nobis, passivè nos habentibus, illapsa. Rursus Divinitas plusquam moraliter nemini unitur, præterquam naturæ humanæ Christi.

46. Altera sententia est Thomistarum, & plurium aliorum, etiam ex nostris, asserentium, essentiam beatitudinis formalis consistere in sola visione beatifica. Tertia est Scotistarum, volentium, eam consistere in solo amore beatifico, quibus accedit Ægidius, & alii. Quarta est S. Bonaventuræ, Hugonis de S. Victore, Vegæ, Richardi, Alberti, Suarezii, Molinæ, Lessii, Amici, Ulloæ, Haunoldi, Gormaz, & plurium aliorum, quos vide apud Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 7. sec. 1. n. 24. docentium, essentiam beatitudinis formalis complecti tam visionem, quam amorem: cum quibus & ego sentio.

47. Probatur conclusio. Scripturæ & PP. debent, quantum possunt, ita accipi, & exponi, ut sibi non contradicant: hoc non fit, nisi dicatur, beatitudinem essentialem stare in visione, & amore: ergo, major est communis. mi. prob. quidam textus Scripturæ, & etiam Patrum, dicunt, beatitudinem stare in visione; quidam in amore, quidam in utroque: sed hi sine contradictione exponi non possunt, nisi dicatur, in quolibet istorum seorsim stare beatitudinem inadæquatam, in complexo verò adæquatam: vel in visione beatitudinem expressivam, in amore affectivam, in utroque totam: ergo, prob. mi. si aliter possent conciliari, tunc v. g. dicendo, quod aliqui textus loquantur de beatitudine essentiali, alii de integrali, vel accidentali: sed hæc expositio est sine sufficienti fundamento alata: ergo, prob. mi. non est ullum signum, ex quo colligatur, quod Scripturæ, vel Patres, in uno casu aliter beatitudinem accipiant, quam in alio, ut patebit ex textibus mox afferendis: ergo.

48. Itaque textus, significantes beatitudinem stare in visione, ex pluribus possunt adduci isti. Joan. 17. v. 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum DEUM verum.* Matthæi 5. v. 8. *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt.* 1. Joan. 3. v. 2. *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est.* Concilium Francofordienſe in epistola ad Episcopos Hispaniæ in fine ait: *Ut ad ejus beatissimam visionem pervenire mereamur, in qua est æterna beatitudo, & beata æternitas.* S. Aug. enarratione in psal. 90. sub finem. *Nescio, quid magnum est, quod visuri sumus, quando tota merces nostra visio est.* Plures alios PP. citatos vide apud Suarezium in 1. 2. tr. 1. disp. 7. sec. 1. n. 7.

49. At verò testimonia asserentium, beatitudinem stare in amore, etiam sunt plura. Matth. 15. v. 21. *Intra in gaudium Domini tui.* Joannis 15. v. 11. *Ut gaudium meum in vobis sit, & gaudium vestrum impleatur.* & c. 16. v. 22. *Gaudium vestrum nemo tollet à vobis.* S. Aug. de civit. DEI l. 8. c. 9. ait: *Quisquis ergo fruitur eo, quod amat, verumque, & summum bonum amat, quis eum beatum, nisi miserrimus negat?* Idem l. 10. confess. c. 22. ait: *Ipsa est beata vita gaudere ad te, de te, propter te: ipsa est, & non est altera.* Iterum de doctrin. Christiana l. 1. c. 32. *Hæc autem merces summa est, ut eo DEO perfruamur: & quamvis addat: ut nobis etiam invicem in ipso perfruamur: mox se explicat, dicens c. 33. Cùm autem homine in DEO frueris, DEO potiùs, quàm homine frueris.* Rursus. l. 1. de moribus Ecclesiæ c. 3. *negat esse beatum, qui non amat, quod habet, etiamsi optimum sit: & paulò post subjungit. Quantum restat, ut video, ubi beata vita inveniri queat; cùm id, quod est hominis optimum, & amatur, & habetur.* & c. 14. *Quid erit optimum hominis, nisi cui inherere est beatissimum? id autem est solus DEUS, cui herere certè non valemus, nisi dilectione, amore, charitate &c.*

50. Tandem testimonia beatitudinem collocantia in utroque actu, intellectus, & voluntatis, etiam sunt varia. psal. 35. v. 9. *Torrente voluptatis tue potabis eos, & in lumine tuo videbimus lumen.* Benedictus XI. dictas XII. in Extrav. Benedictus DEUS quam exhibet Alphonsus à Castro adversus hereses l. 3. verbo: *Beatitudo, sic definit: Nec non, quòd tali visione, & fruitione eorum animæ, qui jam decesserunt, sunt verè beatæ, & habent vitam æternam, & requiem, & omnium illorum, qui postea decedent, cùm eandem Divinam videbunt essentiam, ipsaque perfruuntur ante generale judicium.* Catechil. Rom. p. 1. c. 14. exponens Apostolici Symboli articulum 12. *Vitam æternam, mihi n. 6. de inenarrabili Sanctorum gloria sic ait: Solida quidem beatitudo, quam essentiali communi nomine licet vocare, in eo sita est, ut DEUM videamus, ejusque pulchritudine fruamur.* S. Bernard. epist. 18. *Si enim adhuc absentes initiat fides, & desiderium, præsentis profectò consummat intellectus & amor: & infra: His ergo fortasse quasi duobus animæ brachiis, intellectu, scilicet & amore, id est cognitione, & delectatione veritatis, amplectitur, & comprehenditur ab omnibus Sanctis longitudo, latitudo, sublimitas, & profunditas.*

§ 1. Prob. conclusio 2. Beatitudo formalis

est adæquata satiety creaturæ rationalis quæ talis: atqui hæc satiety non datur sine complexo ex visione, & amore: ergo. ma. patet; nam qui non est plenè, & adæquatè satiatus, non est plenè contentus, sed adhuc inquietus, consequenter necdum beatus, prob. etiam mi. creatura rationalis ut talis habet duplicem appetitum, scilicet intellectus, qui debet satiari visione, & voluntatis, qui debet satiari amore: ergo. Equidem adversarii distinguunt satietyatem formalem, & radicalem. Prior, seu satiety formalis, est aliqua forma, per quam actu habitam appetitus creaturæ rationalis actu est satiatus: satiety radicalis est radix, seu causa alicujus alterius formæ, quæ immediatè per se appetitum satiet: & in nostro casu ita se habet visio beatifica, quæ est quidem forma immediatè satians appetitum intellectus, & respectu hujus est immediata formalis satiety: at verò non est forma immediatè per se satians voluntatem, sed tantum est causa, & radix amoris, qui voluntatem immediatè formaliter satiat. Dicunt itaque adversarii, beatitudinem formalem esse satietyatem creaturæ rationalis, partim formalem, partim radicalem.

§ 2. Sed contra est. Radicalis satiety tantum est radicalis beatitudo; unde per visionem solam creatura non est adæquatè, sed tantum inadæquatè formaliter, & inadæquatè radicaliter beata; sic, qui duos favores, aut beneficia, à principe sperat, nondum est beatus, etsi unum formaliter acceperit, si alterum necdum formaliter, sed tantum radicaliter accepit; quia etiam cupit, alterum formaliter habere, & eo nondum formaliter habito, est tantum beatus in spe, nondum in re: sic etiam, si famens, & sitiens, formaliter quidem comedit, necdum autem formaliter bibit, quamvis potum, seu, ut ita dicam, radicem, & causam sitis extinguendæ, habeat, nondum censetur contentus, aut suo modo beatus. Certè extra hanc quæstionem videtur hæc esse communis persuasio, quòd quis non possit dici plenè, aut formaliter contentus (seu, quòd idem est, suo modo beatus) nisi formaliter sit satiatus. Et quid si, (ut non videtur impossibile, certè plures id possibile docent) DEUS, concessa visione aliqua intuitiva DEI, negaret concursum ad amorem? nemo diceret, quòd talis esset formaliter adæquatè beatus: Dixi aliqua visione; nam si DEUS concederet talem, qualem nunc dat, scilicet certificantem, quòd amor sit futurus perpetuus, non posset negare concursum ad amorem.

§ 3. Secundò, si ad beatitudinem formalem sufficit radicalis satiety voluntatis, etiam sufficit ad eandem radicalis satiety intellectus: adeoque poterit beatitudo formalis statui in lumine gloriæ, tanquam radice visionis. Si dicas, lumen gloriæ non esse actum vitalem, responderi poterit, esse actum vitalem radicaliter, & atque eodem modo esse possessionem DEI, quin imò esse in aliquo sensu formalem aliquam possessionem, quatenus DEUM ponit quasi in potestate habentis lumen gloriæ, ut pro libitu eum cognoscat, & amet. Si replices, debere beatitudinem esse actum vitalem formaliter talem, Resp. id non posse probari, nisi autoritate: at autoritas pariter probat, debere esse fruitionem, vel gaudium formale. Certè, si

SS. Patres, vel etiam Scripturæ, in sensu proprio sumantur, non magis probant unum, quam alterum. e. g. Scripturæ non minùs dicunt, quòd beatitudo sit gaudium, vel torrens voluptatis, quàm, quòd sit vita æterna.

54. Dices 1. Cur ergo ad beatitudinem formalem, essentialiter sumptam, non etiam spectat satietas formalis aliarum inferiorum potentiarum? Resp. beatitudinem essentialem non posse stare in alio, quàm in possessione beatitudinis objectivæ: atqui satietas formalis inferiorum potentiarum non est possessio beatitudinis objectivæ, seu DEI; quia præter intellectum, & voluntatem, nulla potentia potest immediate attingere, vel possidere DEUM. Dein beatitudo, essentialiter sumpta, est eadem in Angelis, & hominibus, & tamen Angeli non habent alias inferiores potentias: pariter animæ separatae defuncto in celo, ut definit Bened. XII. cit. n. 50. sunt verè beatæ, adeoque gaudent, non tantum partiali, sed tota beatitudine essentiali, ut nemo negat: atqui animæ istæ in hoc statu non habent alias potentias, quàm intellectum, & voluntatem: ergo.

55. Dices 2. Plures auctores docent, & etiam nos ipsi diximus, essentiam DEI non debere involvere formaliter omnes perfectiones Divinas, sed sufficere, modò eas radicaliter, seu argutivè inferat: ergo nec beatitudo formalis debet formaliter involvere omnem satietatem, modò radicaliter eam afferat. Resp. neg. conf. & paritatem. Prædicatum entis à se, quod in definitione DEI ponitur, est realiter identificatum cum omnibus perfectionibus Divinis, adeoque est eorum radix metaphysica, seu tantum formaliter distincta, in qua non quidem formaliter, sed tamen realiter, omnes per identitatem continentur. At visio est realiter distincta ab amore, & non tantum in sensu formali, sed reali, est radix, & quidem physica ejusdem amoris. Sed neque hinc quaritur definitio beatitudinis formalis (quæ tamen, qualiscunque assignetur, si non debet formaliter, & explicitè dicere satietatem utriusque potentia, debet saltem eam dicere realiter, & implicitè) sed quaritur tantum, quænam sint partes, physice constitutivæ, essentialis beatitudinis, quales, sicut respectu hominis sunt anima, corpus, & unio, ita respectu beatitudinis formalis est gemina satietas, nempe intellectus, & voluntatis.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

56. Ob. 1. pro illapsu Divinitatis. Beatitudo nostra non stat in aliquo creato: ergo in illo illapsu in creato. Confirm. 1. psal. 35. v. 10. dicitur: *In lumine tuo videbimus lumen*: ergo per ipsum DEUM, seu in ipso DEO, aut increata visione, videbimus DEUM. prob. conseq. Lumen secundum vice positum significat DEUM: ergo etiam prima vice positum; alias fumeretur lumen æquivocè, modò pro DEO, modò pro creatura. Confirm. 2. Ad Rom. 6. v. 23. dicitur. *Gratia autem DEI vita æterna*: ergo nostra beatitudo,

quæ est vita æterna, est gratia: atqui gratia est quidam illapsus Divinitatis: ergo. Confirm. 3. Si beatitudo staret in visione, vel amore creato, tunc posset aliquis esse beatus, etsi non daretur DEUS: hoc est absurdum: ergo. prob. ma. potest dari, saltem supernaturaliter, visio rei non præsentis: ergo etiam potest dari visio DEI non præsentis, vel non existentis: sed, qui hanc haberet, esset beatus: ergo.

57. Resp. dist. antec. Beatitudo objectiva non stat in aliquo creato. om. antec. beatitudo formalis. neg. antec. & conseq. Ad 1. confir. neg. conseq. ad prob. neg. iterum conseq. Lumen prima vice positum significat lumen gloriæ. Nec per hanc diversam acceptionem luminis committitur æquivocatio mala; cum tantum fiat metaphora, quæ neminem decipit; quia communissimè sic ab authoribus intelligitur. Ad 2. confir. concessio 1. enthymemate, dist. subsumpti, gratia est illapsus Divinitatis increatus. neg. subf. est illapsus creatus, vi cujus DEUS moraliter se insinuat animæ. conc. subf. & neg. conf. Ad 3. confir. neg. ma. ad prob. om. antec. neg. conseq. Licet alterius rei non præsentis possit supernaturaliter dari visio, non tamen potest dari visio DEI; quia nihil potest supernaturaliter dari sine DEO, nec iste dari, nisi præsens; quia necessariò est immensus. Si quæras, an, si per impossibile daretur visio, & amor DEI, DEUS autem non existeret, tamen homo beatus esset, respondet Vasquez, & Sangallenses affirmativè, & dicunt, ex uno impossibili sequi aliud, videri etiam potest Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 5. sec. 2. n. 7.

58. Ob. 2. Pro sola visione, S. Aug. cit. n. 48. ait, totam mercedem fore visionem: ergo non simul amor. Similiter aliqui alii Patres loquuntur tantum de visione, quando loquuntur de beatitudine. Resp. etiam S. August. cit. n. 49. ait, quòd fructio DEI sit summa merces: & in aliis textibus *ibidem* citatis videtur sat clarè amorem ad essentiam beatitudinis requirere, & simul negare, sine hoc aliquem beatum esse. Ne ergo sibi contradicat, exponendus est cum Ulloa de DEO disp. 5. c. 2. n. 13. dicendo, quòd non loquatur de visione tantum speculativa, & arida; sed de dulci, & beatificante, seu conjuncta cum amore: quod etiam insinuat verbis à S. Doctore statim ibi subjunctis: *Letificabit nos, quomodo videtur modò ab Angelis.*

59. Sicut enim, quando Scripturæ, aut Patres dicunt: *Omnis quippe caro corruperat viam suam. Gen. 6. v. 12.* vel: *Omnes animæ domus Jacob, quæ ingressæ sunt in Egyptum. Gen. 46. v. 27.* vel quando dicunt, fidem iustificare &c. non intelligunt carnem, vel animam, aut fidem solam, sed illam conjunctam cum animâ, & istam conjunctam cum carne, & fidem cum aliis virtutibus: ita etiam eadem Scripturæ, & Patres, quando loquuntur de visione, vel dilectione beatifica, intelligunt quamlibet ut conjunctam cum altera partiali beatitudine. Sic S. Thomas q. 22. de veritate, quæ est de voluntate, a. 11. ad 11. ait, quòd S. Gregorius per contemplationem non intelligat tantum intelligere, sed etiam diligere. Et hoc vel ideo probabilius dicitur; quia hac ratione contradictio inter SS. Patres vitatur. Accedit, ut observat idem Ulloa citato eodem capite n. 14. quòd SS. Patres non semper totam beatitudinem

titudinem explicent, sed partem unam præ alia exponant: sicut, quando agunt de Christo, quandoque tantum agunt de ejus corpore, quin propterea negare velint, eum etiam constitui ex anima.

60. Ob. 3. S. Thomas 1. 2. q. 3. a. 4. in corp. ait: *Quantum ad id, quod est essentialiter ipsa beatitudo, impossibile est, quod consistat in actu voluntatis*: ergo. Resp. Mens S. Doctoris non est clara: hoc loco quidem videtur excludere ab essentia beatitudinis amorem: sed pluribus aliis locis eundem amorem includit. Sic eadem 1. 2. q. 1. a. 2. in corp. ait: *Homo, & alia rationales creature consequuntur ultimum finem cognoscendo, & amando DEUM*. Item q. 4. a. 8. ad 3. ait: *Perfectio charitatis est essentialis beatitudini, quantum ad dilectionem DEI*. Rursus 2. 2. q. 27. a. 6. ad 3. *Interior actus charitatis habet rationem finis; quia ultimum bonum hominis consistit in hoc, quod anima DEO inhereat*. Iterum in 4. dist. 49. q. 5. a. 1. in corp. ait: *Premium essentialis hominis, quod est ejus beatitudo, consistit in perfecta conjunctione anime ad DEUM, in quantum eo perfecte fruatur ut viso, & amato perfecte*.

61. Plures textus Angelici suggeret Gormaz, qui vult positivè probare, S. Doctorem amplexum esse nostram sententiam. Saltem, ne debeat dici, eum sibi contradicere, commodè exponitur, dicendo, quòd loco objecto tantum loquatur de beatitudine expressiva, non affectiva, prout eum exponit Gormaz: vel de beatitudine principaliter accepta, seu principali ejus parte, prout eum exponit Suarez: & videtur se ipsum exponere Angelicus: 3. contr. Gentil. c. 26. ubi fusè hæc disputans aliquoties dicit, *beatitudinem principaliter, & magis stare in actu intellectus, quam voluntatis*.

62. Ob. 4. Beatitudo objectiva est una, & simplex: ergo etiam beatitudo formalis: ergo hæc est sola visio: Confirm. Beatitudo formalis est operatio perfectissima: atqui hæc est sola visio: ergo. Resp. neg. primam consequ. Beatitudo objectiva, saltem primaria, eatenus est una, & simplex, quatenus est DEUS: at possessio DEI, quæ est beatitudo formalis, ut sit perfectè satiativa, debet esse duplex. Ad confirm. dist. ma. est operatio perfectissima unius tantum potentie. neg. ma. utriusque. conced. ma. & dist. sic mi. neg. consequ.

63. An autem visio sit operatio absolute perfectissima, etiam perfectior amore, dubium est. Affirmant Thomistæ, negant Scotistæ; nec rem est facile definire; cum videantur se habere per modum excedentis, & excessi. Visio est radix amoris, & simul similitudo objecti: item per hanc videtur DEUS magis glorificari; nam gloria est clara cum laude notitia. Econtra amor est quasi finis visionis, quæ ad eum ordinatur: & sicut actus charitatis in via est perfectior actu fidei, ita etiam in patria videtur esse perfectior visione; cum etiam ordo Seraphinorum sit superior ordine Cherubimorum; cum tamen illi ab intensione amoris, isti à scientiæ perfectione, nomen acceperint. Ulterius ipsa voluntas, utpote potentia libera, videtur esse perfectior intellectu necessitato, consequenter & actus illius: alii tamen putant, intellectum, utpo-

te perspicacem, esse perfectiorem voluntate ca.

64. Ob. 5. Illud est beatitudo formalis adæquata, quod primò distinguit beatum à non beato, & est radix aliorum, quæ ad beatitudinem pertinent: sed istud est visio beatificans ergo. Resp. dist. 2. partem ma. & est radix aliorum, quæ ad beatitudinem pertinent tanquam proprietates. conc. ma. quæ pertinent tanquam compartes. neg. ma. & dist. sic ma. neg. consequ. Potest una pars esse radix, vel causa alterius compartis, ut est innegabile in pluribus totis, e.g. in igne calido, in aqua frigida; in intellectu cognoscente: item in compositis irrationalibus, ubi semper materia est causa formæ, & quamvis non sit radix determinatè exigens, est saltem exigens indeterminatè formam, cujus est compars in toto composito. Quòd autem amor sit compars visionis, ad constituendam adæquatam beatitudinem, videtur jam probabilius ostendisse.

Caterum etiam prima pars antec. mentio negatur; nam non est verum, quòd essentia adæquata rei stet in eo, quod rem distinguit ab omni alia, & est radix aliorum; nam forma semper distinguit primò rem ab omni alia, etiamque radix omnium proprietatum: & quamvis non sit productiva materiæ, saltem est exigiva ejusdem: quæ tamen materia est etiam inadæquata essentia hominis, quamvis non distinguatur ab omni alio, neque sit radix operationum, aut proprietatum omnium hominis.

65. Ob. 6. In signo visionis jam datur beatitudo, & nondum datur amor: ergo iste non est pars beatitudinis. prob. 1. p. antec. repugnat, ut non sit beatus, qui videt DEUM: ergo. Confirm. Actus voluntatis non est primum volitum: ergo non constituit beatitudinem formalem. Resp. dist. 1. partem antec. In signo visionis jam datur beatitudo inadæquata conc. adæquata. subdist. datur jam formaliter, neg. datur radicaliter tantum. conc. antec. & neg. consequ. ad prob. retorq. arg. etiam posito lumine gloriæ, vel tantum decreto DEI, repugnat, ut quis non sit beatus, quin aliquis per ista sit formaliter jam beatus. In forma dist. antec. repugnat, ut talis non sit beatus per visionem formaliter adæquatè. neg. antec. radicaliter tantum. conc. antec. & neg. consequ. Ad confirm. retorq. arg. Eodem modo visio non est primum visum, aut cognitum, vel, ut loquitur S. Thomas 1. 2. q. 1. a. 1. ad 2. primum visibile. In forma om. antec. neg. consequ. Per primum volitum intelligitur primum appetibile, vel primariò amatum, & hoc non est beatitudo formalis, sed objectiva. Si quis autem per primum volitum tantum vellet intelligere primò à voluntate elicatum, tunc actus voluntatis esset primum volitum: sed hæc expositio primi voliti non haberet sufficientem auctoritatem.

66. Ob. 7. DEUS est beatus per solam visionem sui ipsius: ergo etiam creaturæ sunt beatæ per visionem DEI. Confirm. Sola visio est similitudo cum DEO: sed in hac similitudine stat beatitudo ex illo 1. Joan. 3. v. 2. *Similes erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est*: ergo. Resp. neg. antec. Imò, cum visio DEI sit realiter, & virtualiter identificata cum amore necessario DEI.

DEI, ut suppono ex tract. de DEO, est impossibile, ut visio, realiter sumpta, sit beatitudo DEI, & non etiam amor realiter, & virtualiter identificatus. Ad confir. dist. mi. in similitudine stat beatitudo adæquata. neg. mi. inadæquata. conc. mi. & neg. conseq. Plus ex citato textu non eruitur: & si dubius foret, deberet exponi ita, ut aliis non contradiceret.

67. Ob. 8. Sola visio est possessio DEI: ergo sola est beatitudo formalis. prob. antec. solus intellectus trahit ad se objectum, & illud possidet: voluntas autem potius trahitur, & possidetur ab objecto: ergo. Confirm. Pulchritudo Divina possidetur per solam visionem: ergo hæc est sola beatitudo. prob. antec. pulchra spectacula solo visu possidentur: ergo etiam pulchritudo DEI. Resp. neg. antec. quia præter possessionem expressivam, datur etiam affectiva. ad prob. modi illi loquendi sunt metaphoræ: non enim revera physice intellectus trahit, aut trahitur voluntas: sed ille dicitur trahere, quatenus producit in se imaginem objecti, habet aliquo modo in hac imagine objectum intra se representativè: voluntas autem non habet intra se representativè objectum; quia non producit ejus imaginem, sed amorem, qui est quasi pondus inclinans ad objectum: & sub hac tantum ratione voluntas trahitur ad objectum.

68. Istud tamen non impedit, quo minus voluntas etiam objectum possideat intentionaliter, & modo vitali: quæ sola possessio hinc intelligitur, & respectu DEI dari potest: certè etiam, qui trahitur ab avibus in sylvam, ad eas capiendas, postquam ipsas cepit, utique possidet. In forma dist. antec. in sensu metaphorico. conc. in physico neg. antec. & conseq. Imò, cum amor sit unio amantis cum amato, est fortè affectus objecti firmiter, quam cognitio; sæpe enim fugimus objectum cognitum. Ad confir. neg. antec. etiam appetitu, & complacentiâ, possidentur pulchra spectacula; aliàs homo ea non magis possideret, quam brutum. Dein pulchritudo Divina à creatura rationali non tantum possidetur ut vera, sed etiam ut bona, adeoque tam à voluntate, quam ab intellectu.

69. Dices ex Arriaga tom. 2. disp. 49. sec. 4. num. 27. § sec. 6. num. 22. § 33. Fructio, vel delectatio de DEO, stat primò in ipsa perceptione objecti, adeoque etiam in visione: ergo ista est possessio fructiva, adeoque beatitudo. prob. antec. ipsa auditio musicæ, ipsa visio coloris, ipsa perceptio rei mollis, vel suaviter odoratæ, est ejus fructio, vel delectatio sensibilis: ergo ipsa perceptio apprehensiva, vel cognoscitiva est fructio. Confirm. Si ipsa visio est fructio, tunc pro nobis nil probant Patres, constituentes beatitudinem in fruitione, ut patet: sed visio est fructio: ergo. Resp. neg. antec. quod est contra S. Augustinum l. 1. de doctrina Christiana c. 4. ubi ait: *Frui enim est amore alicui rei inherere propter se ipsam* &c. ad prob. vel etiam in potentis sensitivis dantur duæ perceptiones, quarum una objectum sensibile suo actu sensibiliter cognoscit, altera suo actu de eo delectatur, vel non: si primum. neg. antec. si secundum. neg. conseq. quia non est paritas cum potentis rationalibus, quæ uno actu percipiunt, altero fruuntur: & non fruuntur iis, quæ vel maxime perceperunt

per cognitionem, nisi eadem etiam ament.

70. Videtur sanè, nullo modo posse dici is frui objecto, qui illud perfectissimè quidem cognoscit, sed simul odit, & horret. Quod si quis etiam tantum præcise se habeat, & nec amet, nec odio habeat, tam parum fruatur objecto, quam parum bos, aspiciens pulchram picturam, nec gratam, nec ingrati sibi. Ubi etiam adverto, quod, si potentia sensitiva tantum unum actum eliciat, qui simul sit perceptio, simul fructio sensibilis, tamen non qualibet perceptio sit fructio (nam utique potest quis vel maxime percipere odorem, aut saporem ingrati, quin fruatur) quare, ut sit fructio, debet esse certa species perceptionis, scilicet simul blandè afficientis potentiam. Quod autem, facta suppositione identitatis inter perceptionem, & delectationem sensibilem, sit in potentis sensitivis per unum actum, sit in rationalibus per duos; nam in his ex S. August. & aliis, fructio, vel delectatio propriè dicta, non stat in sola cognitione objecti, sed saltem etiam in amore. Caterum mihi probabilius videtur, etiam in brutis dari duos actus, quorum unus sit cognitio materialis rei, alter appetitus, vel gaudium materialiter tale, de re, & quod unus se habeat pro priori ad alterum; quia bruta videntur prius cognoscere, dein primum appetere, vel fugere objectum.

71. Ob. 9. Actus voluntatis, affectivè tendens in objectum, vel est desiderium boni, vel est gaudium de illo: neutrum est possessio: ergo. prob. min. desiderium est de bono abiente, sive de nondum possessio, seu nondum habita possessione: gaudium est delectatio de bono jam possessio: adeoque supponit possessionem: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. dist. 2. p. ant. gaudium concupiscentiæ est delectatio de bono jam possessio. conc. antec. gaudium amicitia. neg. antec. & conseq. Gaudium concupiscentiæ est, quo gaudeo de re, ut bona mihi: & hoc supponit rem possessam. Gaudium amicitia est, quo gaudeo de re, non ut bona mihi, sed ut bona amico: unde supponit quidem rem possessam ab amico, at non à me, sed est formalis possessio mea; quia per actum amicitia bonum amici fit etiam bonum amantis, juxta proverbium: *Amicorum omnia sunt communia*. Hic actus, ut docent Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 7. sec. 1. n. 5. & Ulloa de DEO disp. 5. c. 1. n. 3. § seq. probabiliter non est alius actus, quam actus charitatis erga DEUM præsentem; quia nulla est necessitas distinguendi istos actus: & hoc est gaudium Sanctorum de eo, quod DEUS fit sibi ipsi bonus.

72. Ob. 10. Actus charitatis viæ, & actus charitatis patriæ sunt ejusdem rationis: sed actus charitatis viæ non est possessio DEI: ergo neque actus charitatis, seu gaudium patriæ. Inprimis retorq. arg. Actus charitatis viæ non est proprietas beatitudinis: ergo neque actus charitatis patriæ. Dein respondet Ulloa disp. 5. de DEO c. 11 n. 5. § n. 8. neg. ma. quia actus charitatis patriæ essentialiter præsupponit visionem beatificam; unde specie differt ab actu charitatis viæ, non ratione objecti materialis, aut formalis, sed ratione alterius essentialiter prærequisiti, ipsius scilicet visionis intuitivæ DEI. Responderi etiam potest dist. ma. ita tamen, ut actus patriæ sit longè perfectior, & intensior. conc. ma.

ma. secus neg. ma. & conc. mi. neg. conseq. Nam potest facile dici, non quemlibet actum amoris esse jam possessionem DEI, sed debere esse valde perfectum, & simul debere præsupponi visionem; sæpe enim eadem res tribuit aliquam denominationem, si accedat; vel præsupponatur aliquid aliud, quam denominationem alias non tribueret.

73. Ob. 11. Beatus ratione solius visionis potest percipere omne commodum ex DEO: ergo ipsa est tota beatitudo. Confirm. Poena damni est privatio solius visionis beatificæ: ergo hæc est adæquata beatitudo. Resp. dist. antec. Beatus ratione solius visionis potest percipere formaliter, & quidem per ipsam visionem, omne commodum. neg. antec. potest percipere arguitivè, vel radicaliter ratione visionis, formaliter autem ratione complexi ex visione, & amore. conc. ant. & neg. conseq. Ad confirm. neg. antec. Poena damni etiam est privatio amoris beatifici: & hæc quoque cruciat. Ubi nota, etiam solam visionem non reddere felicem eum, qui videt bona alterius, nisi etiam ea illi amet; alias enim potius tristabitur, vel invidet, præfertim inimico: unde debent bona visa esse amici, vel amati: consequenter visio, & amor, simul jungi.

74. Ob. 12. à Scotistis pro solo amore. Actus voluntatis est operatio perfectissima: ergo hic solus est beatitudo formalis. Confirm. 1. Beatitudo est solus ille actus, qui appetitur propter se: atqui solus amor est talis actus: ergo. Confirm. 2. Solus actus voluntatis est possessio boni: ergo solus est beatitudo. Resp. om. antec. neg. conseq. videantur dicta in simili n. 62. Ad 1. confir. dist. ma. beatitudo est solus ille actus, qui tantum appetitur propter se. neg. ma. est etiam actus, qui quidem appetitur propter se, sed tamen etiam propter aliud. conc. ma. & dist. sic min. neg. conf. Visio, tanquam bonum ingens in se, est appetibilis propter se: quia autem illuminat ad amorem, est etiam appetibilis propter amorem: & sic appetitur propter se, & propter amorem. Non est autem de ratione beatitudinis formalis, præsertim inadæquate, ut non possit ordinari ad aliud; quia una pars beatitudinis formalis potest ordinari aliquo modo ad alteram; hoc enim non impedit, quo minus cum altera constituat unam beatitudinem totalem: non tamen est necessarium, ut omnis actus constituens beatitudinem, appetatur quoque propter aliud; nam amor appetitur tantum propter se. Ad 2. confirm. neg. antec. vide n. 67.

75. Ob. 13. Beatitudo formalis est, qua habita quiescit creatura rationalis, & qua non habita non quiescit: ita se habet amor beatificus: ergo. Confirm. Ad illam potentiam spectat actus quietativus, ad quem spectat desiderium: hoc spectat ad voluntatem: ergo. Resp. dist. ma. est beatitudo formalis inadæquata. conc. ma. est adæquata. subdist. si creatura rationalis quiescat præcisè propter illam habitam. conc. si non quiescat præcisè propter illam habitam, sed etiam propter aliud præsuppositum. neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Quiescit creatura rationalis fruens amore, non præcisè; quia habet amorem, sed etiam; quia habet visionem, sine qua præsupposita non datur amor: adeoque non

formaliter quiescit propter solum amorem, sed ad summum arguitivè, quatenus ex amore inferatur visio. Ad confirm. dist. ma. ad illam potentiam spectat actus quietativus, ad quam spectat desiderium, seu tantum appetitus elicitus. neg. ma. ad quam spectat appetitus saltem innatus. conc. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Intellectus habet saltem appetitum innatum, seu inclinationem ad visionem, quæ etiam debet satisfieri.

76. Dices. Inanimata etiam habent appetitum innatum, & non habent intellectum: quiescunt etiam, si satiatur eorum appetitus: ergo quies non spectat ad intellectum. Resp. retorq. arg. Inanimata neque habent voluntatem: ergo etiam ad hanc non spectat quies. In forma dist. conseq. non spectat ad intellectum quies rerum inanimatarum. conc. conseq. quies potentie rationalis. neg. conseq. Scilicet non debet satisfieri illa, quæ non adest in subiecto: at debet satisfieri illa, quæ adest: neque negari potest, quod intellectus habeat appetitum innatum; nam hunc habet omnis potentia, imò omne ens, ad suum bonum, vel finem.

77. Ob. 14. Beatitudo objectiva est bonum satiativum rationalis desiderii: sed tale bonum refertur ad solam voluntatem: ergo solus actus voluntatis est beatitudo formalis. Confirm. 1. Potest quis cum perfecta divitiarum cognitione esse inops, & miser: ergo cognitio non beatificat. Confirm. 2. Sola voluntas meretur beatitudinem: ergo etiam sola percipit. Resp. neg. min. quia rationale desiderium etiam datur ad visionem, quæ refertur, seu spectat ad intellectum. Dein bonum beatificum debet esse quoque verum, & non tantum apparens: atqui verum refertur ad intellectum. Ad 1. confirm. retorq. arg. Etiam cum amore divitiarum, imò cum possessione physica earum, potest quis esse miser ex n. 30. scilicet non cuiuslibet, sed tantum optimi boni visio, seu etiam possessio tantum intentionalis, potest reddere, inadæquate saltem, beatum. Ad 2. confirm. dist. ant. sola voluntas, id est, soli actus liberi, qui voluntatem formaliter talem denominant, merentur beatitudinem. conc. ant. sola voluntas, ita, ut intellectus neque in sensu reali mereatur, neg. ant. & conl. intellectus enim & voluntas sunt realiter idem: nec magis ista, quam ille in sensu reali meretur: sicut etiam visio, quæ est premium, est actus non tantum intellectus, sed etiam voluntatis realiter acceptæ: & pariter etiam amor, qui etiam est premium, est actus non tantum voluntatis, sed etiam intellectus realiter accepti.

78. Ob. 15. Nihil est malum per cognitionem: ergo neque bonum: prob. antec. malum culpæ stat in actu voluntatis: ergo. Confirm. 1. DEUS melius, quam qualibet creatura, cognoscit peccatum, quin hoc ei sit malum: ergo nihil est malum per cognitionem. Confirm. 2. Anima tantum patitur in potentia, per quam trahitur ad malum: hæc autem est voluntas: ergo tantum patitur in voluntate. Resp. neg. antec. Non quidem cognitio quævis mali est mala formaliter: attamen illa est formaliter mala, qua cognoscimus, malum nos attingere: sicut juxta adversarios non quidem omnis, sed tamen cognitio ista est radicaliter mala, saltem eatenus,

eatenus, quatenus applicat objectum, ut possit causare dolorem. ad prob. om. antec. neg. conseq. potest enim cognitio esse malum physicum. Ad 1. confirm. neg. conseq. quia cognitio non ostendit DEO, quod peccatum sit ipsi causans dolorem &c. sic etiam debent respondere adversarii, quando quaeritur, cur cognitio non sit DEO radicaliter mala. Ad 2. confir. neg. ant. quod non probatur. Quid intelligatur per illud trahi, explicatum est n. 67.

79. Ob. 16. ex Ripalda. Posset dici, visionem seorsim, & amorem seorsim, esse beatitudinem adequatam: ergo gratis litigatur. prob. antec. beatitudo adequata non debet satiare omnes potentias, sed sufficit, ut satiet unam: ergo, quia visio satiat intellectum, & amor voluntatem, potest qualibet seorsim dici beatitudo adequata. antec. prob. si beatitudo adequata deberet satiare omnes potentias, requirerentur prater visionem, & amorem, plura alia ad satiandas potentias ab intellectu, & voluntate distinctas: sed nihil aliud requiritur ad beatitudinem adequatam: ergo ista non debet satiare omnes potentias. Confirm. DEUS habet tantum unam simplicem rationem beatificandi, scilicet Deitatem: ergo connotat tantum unum actum unius potentiae: ergo, si deatur visio, siue amor, jam datur beatitudo formalis adequata. Resp. neg. antec. ad prob. dist. antec. beatitudo non debet satiare prius omnes potentias. conc. antec. non omnes potentias rationales. neg. antec. & conseq. ad prob. dist. ma. si beatitudo deberet satiare omnes omnino potentias. conc. ma. si tantum rationales. neg. ma. & conc. min. dist. conf. non debet satiare omnes omnino potentias. conc. conf. non debet satiare rationales. neg. conf. vide n. 54. Ad confirm. dist. antec. DEUS habet tantum unam rationem beatificandi realiter, conc. antec. tantum unam formaliter, seu, quae possit tantum sub una ratione formali attingi. neg. antec. & conseq. utramque.

ARTICULUS III.

An perpetuitas beatitudinis, & certitudo de ipsa, sit de essentia beatitudinis formalis.

80. Dico 1. Beatitudo, quae defacto datur, est aeterna. ita tradunt omnes cum Magistro l. 4. disp. 49. & D. Thoma l. 2. q. 5. a. 4. in corp. imò est de fide; nam Matth. 25. v. 46. habetur: *Ibunt hi in supplicium aeternum, iusti autem in vitam aeternam.* Et quamvis vox aeternum aliquando in Scripturis significet tantum longissimum tempus, tamen hoc loco omnes Patres, & Ecclesia, aeternitatem simpliciter dictam intelligunt. Unde, si data fuit aliqua visio intuitiva DEI, quae non fuit perpetua, vel quoad se, vel quoad speciem suam, hoc est, ut saltem, transeunte una visione, alia similis successerit, non fuit vera beatitudo.

81. Talem aliqui volunt habuisse Moysen, & S. Paulum, aut etiam S. Benedictum. Sed fors Ulloa disp. 5. de DEO c. 3. n. 23. cum aliis R.P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

rectius negat; cum eidem Moyfi dixerit DEUS. Exod. 33. v. 20. *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit me homo, & vivet, & 1. Joan. 4. v. 12. dicatur: DEUM nemo vidit unquam:* unde potest dici cum eodem Ulloa loc. modò cit. illos Sanctos habuisse tantum specialissimam aliquam contemplationem DEI, quae phrasi Scripturae, & etiam in modo loquendi communiter usitato, dicatur visio.

82. Dico 2. Beati vident certissima cognitione hanc perpetuitatem, ita omnes. Sic S. Aug. l. 11. de civit. c. 32. ait: *Angelos sanctos in sublimibus celi sedibus, non quidem DEO coaeternos, sed tamen de sua sempiterna, & vera felicitate securos, & certos esse, nemo ambigat.* S. Cyprian. l. de mortal. sub finem. sic ait: *Magnus illic nos charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum, frequens nos, & copiosa turba, desiderat, jam de sua immortalitate secura, & adhuc de nostra salute sollicita.* S. Bernard. serm. 2. de S. Victore ait: *Sedet veteranus miles, debita jam suavitatem, & securitate quietus: securus quidem sui, sed nostri sollicitus.*

83. Dico 3. Perpetuitas est de essentia beatitudinis formalis. Ita Suarez, Valquez, Oviedo, Izquierdo disp. 21. n. 46. & hoc teste longe communior. Ut autem ritè intelligamur, non dicimus, quod perpetuitas, tota actu existens, sit de essentia beatitudinis formalis; haec enim, cum tota actu nunquam existere possit, si requireretur, nunquam aliquis esset simpliciter, & absolute beatus, ut observat Ulloa disp. 5. de DEO c. 3. n. 23. Requiritur ergo perpetuitas, partim existens, partim semper futura, & nunquam cessatura. Prob. jam conclusio ex S. Aug. l. 13. de Trinit. c. 8. ubi fusè hoc probat, & tandem concludit: *Nullo modo igitur esse poterit vita veraciter beata, nisi fuerit sempiterna:* ergo ipsa, siue essentia ipsi identificata, debet esse aeterna, & non tantum aliquid distinctum. Idem probat hic S. Doctor l. 11. de civit. DEI c. 11. Consentiant Patres alii, & accedit S. Thomas l. p. q. 64. a. 2. in corp. *Stabilitas sempiterna est de ratione verae beatitudinis:* quod etiam tradit aliis variis locis.

84. Ratio autem est. Beatitudo, praesertim supernaturalis, atque perfecta, ex S. Aug. loc. cit. & S. Thoma variis locis, maxime l. 2. q. 5. a. 4. debet plenè satiare appetitum rationalem, & tollere omnem anxietatem, atque dolorem: atqui, si non esset perpetua, ista non faceret: ergo. prob. min. appetitus rationalis vel maxime desiderat bono maximo semper frui, & nunquam eo privari: & si eo deberet carere, utique redderetur tristis, anxius, & vel maxime inquietus: ergo, si beatitudo non esset perpetua, non tolleretur, sed potius causaret dolorem, & anxietatem. antec. est SS. Patrum, & per se videtur innegabile. conf. est clara.

85. Confirm. ex S. Aug. l. 11. de civit. c. 11. & clariùs adhuc l. 12. de civit. c. 13. & S. Thoma loc. modò cit. Si beatitudo esset defectibilis, vel creatura rationalis id sciret: vel nesciret, & simul erroneè putaret, eam non defecturam: vel omnino de hac re non cogitaret: vel dubitaret: nihil horum stat cum beatitudine: ergo. prob. min. Si id sciret, absque dubio foret anxius, sollicitus, & tristis, ob tantum bonum perden-

perdendum. Si iudicaret erroneè, beatitudinem non defecturam, hic ipse error esset magnum malum, adeoque non daretur beatitudo, quæ debet excludere omne malum. Quod autem omnino non cogitaret de perpetuitate, vel mutabilitate sui statûs, est prorsus incredibile; cum enim de aliis minoribus bonis statim cogitemus, quamdiu iis frui possimus; quis capiat, Beatos non cogituros de diuturnitate boni maximi? Si autem incideret hac de re minima cogitatio, fieret creatura rationalis anxiosa &c. quia tunc dubitaret, & hoc ipsum dubium ex S. Augustino eam affligeret. Igitur debet habere certam notitiam de perpetuitate beatitudinis, quæ, ut rectè arguit Angelicus, infert, ipsam beatitudinem reverà perpetuam esse.

86. Dico 4. Etiam certitudo, seu notitia certa, de perpetuitate beatitudinis, est de essentia beatitudinis. Equidem Haunoldus dicit, communioem esse oppositam sententiam, sed non probat: & Izquierdo *disp. 21. n. 48.* plures citat pro nostra sententia, quibus ipse accedit, & recentius Ulloa. Unde, qui volunt auctoritate contra nostram sententiam agere, videntur prius debere probare valde notabilem excessum; parvus enim non curaretur, præsertim cum SS. Thomas, & Aug. nobis faveant; nam S. August. *l. 11. de civit. c. 13.* ait: Quocirca cuius jam non difficulter occurrit, utroque conjuncto effici beatitudinem, quam recto proposito intellectualis natura desiderat, hoc est, ut bono incommutabili, quod DEUS est, sine ulla molestia perfruatur. Et in eo se in æternum esse mansurum, nec ulla dubitatione cunctetur, nec ullo errore fallatur. & lib. 12. de civit. c. 13. ait idem S. Doctor: Quomodo enim vera beatitudo est, de cuius nunquam eternitate confiditur, dum anima venturam miseriam, aut imperitissimè in veritate nescit, aut infelicitissimè in beatitudine pertimescit.

87. S. Thomas *1. 2. q. 5. a. 4. in corp.* de beatitudine ait: Oportet, quod desiderium hominis quietet, & omne malum excludat: & post pauca: Requiritur igitur ad veram beatitudinem, quod homo certam habeat opinionem, bonum, quod habet, nunquam se amissurum. Eadem fere verba habet *2. 2. q. 18. a. 3.* nisi, quod hic præmittat, esse de ratione, hoc est, de essentia beatitudinis, ut in ea quietetur voluntas, adeoque hanc certitudinem non tantum requirit, tanquam conditionem, seu applicationem beatitudinis, sed tanquam constitutivum beatitudinis quietantis.

88. Probatur conclusio ratione à S. August. ac S. Thoma insinuata, & superius *num. 51.* pro amore beatifico jam adducta. Illud est de essentia beatitudinis, sine quo non plenè satiatur appetitus creaturæ rationalis ut talis: atqui sine certitudine de perpetuitate possessionis DEI non satiatur appetitus rationalis creaturæ: ergo, ma, probata est *num. 51. mi.* est SS. Augustini, & Thomæ, & communis experientiæ: ergo. Confirm. Angelus, & anima rationalis, sicut sunt entia naturaliter perpetua, ita etiam appetunt perpetuè esse beata: ergo, nisi sciant, à se æternam beatitudinem habendam, non carèbunt anxietate. Huc spectat etiam ratio *num. 84.* adducta, quæ immediate etiam probat hanc conclusionem.

89. Respondebis, nostras rationes quidem probare, quod sit requisita hæc certitudo, ut vi-

sio, vel amor possit beatificare, & quod sit dispositio, conditio, vel applicatio: at non probare, quod sit forma beatificans, nec partialiter: sicut unio albedinis non est forma denominans album. Contra est. Hæc certitudo non potest dici tantum applicatio; cum visio, & amor, per se jam satis applicentur, seu uniantur. Neque videtur esse dispositio; nam ista ordinariè præsupponitur ad formam, & disponit subiectum ad eam recipiendam: at hæc certitudo non præsupponitur ad visionem, vel amorem, sed potius hunc, & illam præsupponit: & visio sine illa certitudine pro priori præsupposita potest recipi in anima.

90. Paritas cum unione, etsi admittatur, non impedit, quo minus hæc certitudo sit partiale constitutivum beatitudinis in actu secundo beatificantis: sicut unio albedinis est pars formæ in actu secundo dealbantis. Resp. 2. hanc certitudinem esse formam denominantem, saltem partialiter, beatum; quia denominat per se ipsam formaliter certum, & securum de sua beatitudine æterna: quæ securitas est pars beatitudinis ex S. Augustino, & Thoma. Sicut dubium, vel certitudo de amittenda esset exclusio beatitudinis; quia asserret statum anxietatis.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

91. **O**B. 1. contra 3. conclusionem. Beatitudo formalis est ens creatum: ergo non potest exigere perpetuitatem. Confirm. 1. Non implicat, dari visionem, & eam iterum tolli: ergo potest DEUS id facere. Confirm. 2. Beatus satiaretur, si per aliquod tempus longum haberet visionem intuitivam, postea autem haberet abstractivam: ergo non debet visio intuitiva esse perpetua. Resp. dist. conseq. Beatitudo formalis non potest exigere perpetuitatem sui in individuo, conc. conf. in sua specie, neg. conseq. beatitudo enim ut talis, seu ut formaliter plenè satians creaturam rationalem, includit certitudinem metaphysicam de futura semper aliqua visione, & amore DEI, sive sit eadem in individuo, ut aliqui volunt, sive sit eadem, saltem in specie, ut alii, de quo inferius dicemus. Nec in hac exigentia est ulla absurditas; quia tantum oritur ex decreto DEI, volente creaturam plenè satiare: non autem ex natura individuum; licet enim possit creatura exigere naturaliter esse perpetua, ut Angelus, & anima rationalis, tamen, ut suppono cum communi, non potest exigere id metaphysicè, ita, ut nec de absoluta potentia possit destrui: quamvis, si talis creatura possibilis esset, argumentum minorem vim haberet.

92. Ad 1. confirm. omitt. totum. Si enim DEUS talem visionem &c. daret, & iterum tolleretur, illa non fuisset beatitudo formalis plena, & perfecta ex *num. 80.* sic etiam, si DEUS destrueret aliquem Angelum in coelis, ille non fuisset beatus; quia vel habuisset ignorantiam, aut errorem, vel anxietatem ex *num. 85.* Defacto autem DEUS nullum Beatum destruere potest; quia infallibiliter promissit, se id non facturum. Ad 2. confirm. neg. antec. quia talis à statu altissimo

tissimo rediret ad incomparabiliter inferiorem, non sine moerore: sicut, si quis ex rustico factus rex, redire deberet ad stivam; unde, ait Ulloa, disp. 5. de DEO c. 2. n. 20. talem dicturum DEO illud psal. 101. v. 11. *Elevans alligasti me.*

93. Ob. 2. contra 4. conclus. Potest aliquis satiari, & quietus, ac contentus esse regia dignitate, etsi sciat, non duraturam æternum: ergo etiam beatitudine. Confirm. 1. Modò Beatus cognosceret, DEUM fore beatum in æternum, etsi non sciret, etiam se fore beatum in æternum, haberet jam suam beatitudinem adæquatam: ergo. Confirm. 2. Visio certificans de perpetuitate non differret specie ab alia non certificante: ergo, si illa beatificaret, etiam beatificaret ista. Resp. om. antec. neg. conseq. Dignitas illa non debet excludere omnem anxietatem, timorem amittendi &c. at debet beatitudo vera. Dixi. om. antec. quia, si sermo est de plena satietate, & quiete, hanc regia dignitas in terris nequiquam affert, ut pater experientia: certè, si reges cogitant, se debere mori, multum minuitur oblectatio de regia potestate.

Ad 1. confirm. neg. antec. quia sine altera notitia non esset quietus; nam vehementissimè amans non vult ab amato separari, & si dubitaret, vel sciret, aliquando futuram separat onem, fieret anxius, & tristis. Quòd autem Beati sint conformissimi cum voluntate Divina, non sequitur, quòd non dolerent de sua separatione à DEO, quamvis se in voluntatem Divinam resignarent. Nec DEUS vellet, ut sine dolore à se avelli se paterentur. Ad 2. confirm. neg. ant. haberet enim una visio aliud objectum saltem secundarium, & mediatum. Fortè etiam responderi posset, quòd, etsi visio non esset specie diversa, possit tamen in uno casu esse beatificans, non in altero, ut in simili diximus de actu charitatis *num. 72.*

94. Ob. 3. Perpetuitas beatitudinis formalis est aliquid creatum: ergo non potest cognosci per visionem beatificam. prob. conseq. quod cognoscitur per visionem beatificam, est beatitudo objectiva: sed hæc non potest esse aliquid creatum: ergo. Resp. Aliqui concedunt conseq. & dicunt, perpetuitatem illam cognosci, non per ipsam visionem beatificam, sed per aliam cognitionem distinctam: at quia communiter dicitur, Beatos videre omnia in Verbo, & quia non libenter admitto, quòd beatitudo formalis constituitur per aliam cognitionem, quam per visionem (quod tamen admitti deberet; quia certitudo illa juxta nos est de essentia beatitudinis) hinc malo negare consequentiam.

95. Ad prob. Inprimis major meritò potest negari; quia communiter admittitur, quòd Beati in Verbo (quod vident per visionem beatificam) tanquam in speculo, plurima videant creatura. dist. tamen ma. quod cognoscitur per visionem, tanquam objectum immediatum, & directum, & in recto, est beatitudo objectiva. om. ma. quod tantum cognoscitur tanquam objectum, vel mediatum, vel indirectum, & in obliquo. neg. ma. & om. mi. neg. conseq. Potest itaque Beatus per visionem immediatè, & directè, cognoscere decretum DEI, irrevocabile de conservanda in perpetuum sua beatitudine: & sic objectum directum, & beatitudo objectiva tota, est aliquid

Divinum: objectum autem, tantum in obliquo attactum, est quid creatum. Dixi suprà. om. mi. quia, quando dicitur, quòd aliquid creatum non possit esse beatitudo objectiva, intelligitur à quibusdam beatitudo purè objectiva, quæ non simul sit formalis, sitque objectum ultimum, ratione cujus etiam ipsa visio, ejusque æternitas, appetibilis est.

96. Dices. 1. Juxta dicta deberet visio representare DEUM, non tantum ut bonum sibi, sed etiam ut bonum nobis, scilicet decernentem, & volentem, nos æternum beare: ergo etiam amor beatificus deberet illum ut talem amare: ergo non tantum amor amicitiae, sed etiam amor concupiscentiae, esset de essentia beatitudinis. Resp. neg. utramque conseq. non enim objectum sub omni ratione formali, sub qua representatur ab intellectu, debet etiam amari à voluntate, ut patet in millenis exemplis: & sic etiam in via actus fidei proponit sæpe DEUM ut bonum, non tantum in se, sed etiam ut bonum nobis: quin actus charitatis amet illum sub ea ratione formali; hoc enim spectat ad spem, non ad charitatem. Unde amatur quidem amore beatifico DEUS bonus nobis, qui talis, non autem, quæ talis: insuper amatur etiam à Beatis ut bonus ipsis, & quæ talis, sed per amorem quasi secundarium, & minus nobilem.

97. Dices. 2. Idem indivisibilis amor potest habere utramque formalitatem, scilicet amoris amicitiae, & amoris concupiscentiae: ergo. Resp. de isto hic non disputo: sed om. ant. neg. conf. & dico, si talis amor detur, eum fore beatitudinem, non ut amor concupiscentiae est, sed ut amor amicitiae est: sicut visio beatifica, representans varia objecta creata, non est beatitudo ut representatio istorum, sed ut representatio DEI beatificantis. Et quamvis beatitudo viæ satis communiter dicatur, stare in actu spei, non etiam in tali stat beatitudo patriæ; quia beatitudo viæ non est strictè dicta beatitudo, sed tantum solatium ex futuritione beatitudinis: quod solatium ex spe capitur. Dices. 3. Si non debet DEUS ut nobis bonus, & quæ talis, amari per amorem beatificum, cur debet ut talis representari? Resp. Ut amor amicitiae erga DEUM possit elici, non quomodocunque, sed sine omni anxietate, & timore; cum aliàs non foret plenè satiatus &c. consequenter nec beatificus.

98. Ob. 4. Si visio beatifica representat suam perpetuitatem, tunc est essentialiter indestruibilis: atqui nulla creatura potest esse essentialiter indestruibilis: ergo. min. supponitur. ma. prob. visio illa est essentialiter vera: ergo, si se representat perpetuam, vel talem dicit, debet essentialiter esse perpetua, adeoque indestruibilis. Resp. dist. ma. si visio representat perpetuitatem sui ipsius in individuo, vel se ipsam in individuo indestruibilem. conc. ma. si representat tantum aliquam visionem vagè, vel disjunctivè sumptam, vel aliquam aliam à se distinctam indestruibilem. subdist. ma. tunc est essentialiter indestruibilis quoad individuum. neg. ma. quoad speciem. conc. ma. & dist. mi. nulla creatura potest esse indestruibilis quoad individuum. conc. mi. quoad speciem suam. neg. min. & conseq. ad prob. conc. antec. dist. conseq. debet esse

esse perpetua quoad individuum. neg. conf. quoad speciem. conc. conf.

99. Quælibet creatura, quoad suum individuum spectata, debet esse de absoluta potentia DEI destruibilis; hoc enim juxta SS. Patres exigit debita subjectio creaturæ ad DEUM: at non debet esse destruibilis quoad speciem, hoc est, non debet esse destruibilis, ita, ut nec aliud simile individuum debeat loco prioris poni; si enim DEUS hoc semel promissit, & aliquod ex illis individuis essentialiter habet connexionem cum ea promissione, utique essentialiter exigit, ut, vel conservetur prius individuum, vel aliud simile producat.

100. Neque etiam est ullum absurdum in eo, quod aliquid creatum essentialiter exigit indestruibilitatem alicujus alterius à se distincti; nam revelatio externa, & actus fidei, de immortalitate animæ, sunt quid creatum, & essentialiter exigunt indestruibilitatem animæ. Jam in nostro casu visio beatifica non repræsentat, aut dicit, se ipsam, determinatè saltem sumptam, fore perpetuam, sed tantum indeterminatè, vel se, vel aliam consequentem. Neque hæc indeterminatio, aut vagus modus cognoscendi, repugnat visioni; nam est imperfectio tantum negativa: & sic etiam Beatus suas actiones intellectus, & voluntatis, quas eliciet, cognoscit, quin eas cognoscat determinatè in individuo; alias enim clarè cognosceret infinita.

101. Duplex autem est sententia in Philosophia de cognitionibus. Quidam volunt, quod cognitio sit qualitas distincta ab actione productiva sui (quæ qualitas etiam vocatur ab iisdem species expressa) adeoque sit indifferens, ut per plures successivè actiones conservativas existat. Et in hac sententia manebit semper eadem visio, saltem, si nil repræsentet creatum, de quo *art. seq.* non tamen repræsentabit, se in individuo semper duraturam (ne scilicet sit essentialiter indestruibilis) sed tantum, se in specie, hoc est, se, vel aliam, quam DEUS de absoluta potentia posset sibi substituere: quod, licet futurum non sit, tamen non debet à visione repræsentari, quod non sit futurum: sed potest abstrahi, propter rationem modò assignatam.

102. Alii, præsertim recentiores nostri, communius dicunt, intellectionem, utpote actum vitalem, esse identificatam cum actione productiva sui, atque esse actionem essentialiter fluentem, seu transeuntem, ita, ut singulis instantibus detur alia intellectio. In hac sententia nulla visio in individuo videt se perpetuam, sed tantum videt, aliam, & aliam similem, sibi perpetuò successuram. Et hæc explicatio Haunoldo videtur expeditior: certè est accommodatior recentiorum Philosophiæ.

103. Solum videtur difficultas esse in eo, quod etiam visio intuitiva, & cognitiones Angelorum, videantur eodem modo esse debere essentialiter fluentes, adeoque instans Angelicum non sit bene explicari per continuationem ejusdem actus, quod tamen cum S. Thoma multi asserunt. Sed responderi potest, licet actus sint essentialiter fluentes, tamen unum posse durare diutius, quam alterum; quia etiam una duratio indivisibilis potest esse longior altera; non enim videntur durationes, quæ, defacto

dantur, esse ex omnibus possibilibus minima, sed possibiles esse minores, & majores: sicut satis communiter admittitur, puncta continua realiter indivisibilia esse majora, & minora.

104. Quod si tamen hoc non videatur dicendum, vel etiam per hoc non videatur posse explicari tota mora secundi instantis Angelici, quæ longior fuerit, quam unica duratio durare poterit, potest mea pace, & ex suppositione actuum essentialiter fluentium, dici, Angelicum instans tam diu durasse, quamdiu Angelus elicit actum moraliter eundem, hoc est, similes. Si objicias, quod ex hoc sequatur, Angelos bonos tantum uno instanti fuisse in via, responderi posse videtur, quod etiam ipsi, licet non elicerint actus impossibiles, tamen elicerint aliquos primarios novos, etiam dissimiles, ut videntur insinuare Scotus, Cajetanus & alii citati. *122. de Angelis.* Si autem hoc omnino neget, non erit adeò absurdum, cum Valentia, & Grano ibidem citatis, sequelam admittere.

105. Si urgeas, hac ratione saltem beatitudinem formalem, seu visionem beatificam, cum sit semper similis, & ejusdem speciei (ut docet Suarez *tom. 1. in 3. p. disp. 26. in principio*) tantum duraturam per unum instans. Resp. eandem difficultatem premere etiam eos, qui dicunt, visionem esse qualitatem; nam juxta ipsos, manente eadem qualitate, manet idem instans. Igitur potest responderi, quod Angeli beati plurimos actus dissimiles sint elicituri per totam æternitatem. Si replices, actum tamen primarium fore semper moraliter eundem, adeoque unicum instans, ut *cit. n. 122. de Angelis* dictum de secundo instanti Angelorum. Resp. quidquid alii dixerint, nobis etiam servitutum. In hac tamen questione, quæ potissimum est de nomine, videtur dici posse, ad instans in primis requiri, ut non semper duret; aliàs erit æternum, non instantaneum: dein requiri, ut non nimis diu duret; cum moraliter non censeretur instans, quod nimis diu durat: quanto autem tempore, ut S. Thomas vocat, corporali, possit respondere instans Angelicum, vel etiam aliud, nondum satis exploratum est. Sed de hac questione nominis plius, quam satis.

ARTICULUS V.

Quenam adhuc bona secum afferat Beatitudo.

106. **P**RÆTER hucusque explicata bona, Beati insuper affluent innumeris aliis, & primò. Beati, præter DEUM, videbunt, seu cognoscent, plures res alias creatas, quas nosse rationabiliter desiderant; nam omne rationabile eorum desiderium à liberalissimo DEO impletur, neque tantum confertur cognitio illorum, sine quorum notitia forent anxii, & inquieti, vel necdum essentialiter satiati (nam, modò DEUM perpetuò à se vident, & amandum vident, jam essentialiter beati, quieti, ac satiati essent) sed etiam eorum, quorum, tanquam ad statum suum pertinentium, cognitionem rationabiliter desiderant. Et sic vident Beati non quidem infinita, sed tamen plurima;

rima: inprimis totam machinam universi, orbiumque caelestium constitutionem: item plurima, quae aguntur in terris, casus amicorum, filiorum, parentum, prosperos, & adversos &c. Sic docet S. Thomas 3. p. q. 10. a. 2. in corp. dicens: *Nulli tamen intellectui beato deest, quia cognoscit in verbo omnia, quae ad ipsum spectant.* Et Concilium Senonense in *Decretis fidei* Decr. 13. ait: *Beatis pervium esse omniforme illud Divinitatis speculum, in quo, quidquid eorum interstet, illucescat.*

107. Vident autem ista Beati in Verbo, de qua re videndus est Tannerus tom. 1. disp. 2. q. 6. dub. 9. § 10. Videre autem in Verbo est videre in DEO, in quo possunt omnia videri, vel tanquam in causa efficiente (ad quam etiam revocatur ejus decretum, vel voluntas) vel tanquam in causa ideali, & exemplari omnium: vel tanquam in specie eminentiali omnium rerum, hoc est, in potentia DEI, qua potest supplere per se in fluxum physicum cujuslibet speciei creatae: vel etiam tanquam in scientia, & cognitione rerum omnium. Continentur quippe omnes creaturae in DEO tripliciter: scilicet, eminenter tanquam in causa efficiente: objective tanquam in intelligente: repraesentative tanquam in causa ideali, vel specie omnium rerum. Jam, qui intuitivè videt causam ut talem, vel certè, qui videt speciem, vel cognitionem alicujus objecti, videt etiam ipsum objectum.

108. Est autem modus receptus dicendi, Beatos videre omnia in Verbo, tanquam in speculo voluntario, per quem significatur, quòd, sicut videns speculum, etiam videt alia, ab ipso repraesentata, ita Beati videntes DEUM, videant etiam creaturas, ex ipso relucentes. Dicitur autem DEUS *speculum voluntarium*, seu *liberum*; quia non videtur, nisi quando vult, quomodo vult, & quantum vult. Unde, quòd Beatus unus pauciora, alius plura videat, potest provenire ex eo, quòd DEUS huic plùs, alteri minùs, se ostendat. Et posset quidem DEUS de absoluta potentia pro libitu suo negare uni concursum ad plura videnda, quem alteri concedit, quamvis uterque aequali lumine gloriae esset instructus: attamen, ut Molina, Suarez, Bannez, & alii apud Tannerum dub. 9. n. 15. cit. n. preced. docent, ratio diversitatis in visionibus provenit ex lumine gloriae, quòd pro diversitate meritum est diversum.

Valquez tom. 1. in 1. p. disp. 50. fusè contendit, nullam creaturam posse per visionem beatificam videri; eoquòd aliàs deberet visio, modò ista e.g. preces, vel cultum, modò alia repraesentare, & sic variari: sed, si ex n. 102. non eadem visio in individuo perseverat, non videtur absurdum, eam ita variari. Si etiam eadem perseveret, posset fors dici, statim videri omnia, quae DEUS vult ab hoc Beato videri, sicut ipse videt omnia. Sed difficultas esset, quòd hac ratione eadem cognitio videret futura aequè, ac praesentia, nec aliter praesentia, quàm futura, ob invariabilitatem visionis. Unde supposita invariabilitate visionis, melius dicitur cum Cajetano

apud Valquez loc. modò cit. n. 41. videri ista in Verbo causaliter; quia, licet in Verbo, seu per visionem beatificam, non videantur, attamen Verbum est causa, & visio beatifica est radix, ut videantur per aliam cognitionem.

109. Secundò. Ut docet Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 8. sec. 2. Beati habebunt omnes scientias naturales; tum quia in patria similes erunt Angelis, qui habent scientias illas infusas; tum quia etiam istae scientiae cadunt sub rationabile desiderium Beatorum. De Theologia fusè disputat idem Eximius cit. disp. sect. 1. & sapienter decidit, quòd Theologia, in quantum obscura est, non sit in caelo: quatenus verò est scientia rerum sublimissimarum, sit in caelo. Unde n. 9. ait, *extra visionem infundi Beatis aliam scientiam rerum Divinarum, quae potest dici Theologia evidens*, qua scilicet cognoscunt clarissimè, quae nunc obscurè proposita credunt.

110. Tertio, Beati non tantum gaudebunt de DEO, ut bono in se, seu gaudio amicitiae, sed etiam de DEO, ut bono sibi Beatis, seu gaudio concupiscentiae, de quo jam aliquid diximus n. 71. & plura n. 96. § seq. Hoc tamen gaudium, seu hic amor concupiscentiae, iterum ultimato refertur ad DEUM; nam Beati longè magis gaudent de DEO, ut bono sibi ipsi (qui est affectus verae amicitiae) quàm de DEO, ut bono sibi, seu ipsis Beatis (qui est affectus tantum concupiscentiae) & ultimato se, ac omnia sua, ad DEUM, tanquam ultimum finem, referunt.

111. Quarto, Beati redduntur impeccabiles, ut habent omnes cum S. Augustino l. 3. contra 2. epistolae Pelagianorum. c. 7. sub initium dicente: *Hic praeceptum est, ut desideriis peccati non obediamus: ibi premium, ut desideria peccati non habeamus.* Ratio est inprimis; quia peccatum est magna miseria, atque deformitas, repugnans beatissimo illi statui. 2. Visio, quae defacto datur, sicut repraesentat perpetuitatem beatitudinis, ita etiam repraesentat perpetuitatem amoris DEI, adeoque perpetuam exclusionem peccati: cumque sit essentialiter vera, utique excludit peccatum. 3. Visio clara DEI, tanquam boni puri, & infiniti, necessitat voluntatem ad amandum DEUM: ergo necessario impedit omnem actum cum hoc amore impossibilem: consequens est clara, antec. est S. Thomae 1. 2. q. 4. a. 4. in corp. idque etiam supponunt potius auctores, quàm probant: quin Gormaz de beatitud. n. 269. ait, non posse melius probari, quàm terminorum penetratione.

112. Certè, cum necessitetur DEUS ad sui amorem à visione beatifica sui ipsius, etiam necessitabitur creatura. Sanè non videtur, debere minorem vim habere respectu potentiae limitatae, visio clara, quamvis finita, boni infiniti, quàm respectu potentiae infinitae habeat visio infinita. Deinde non potest voluntas omittere amorem, quando in omissione non relucet ullum bonum; quia non potest amplecti aliquid, quin amplectatur sub ratione boni, sive positivè, sive negativè talis: atqui in omissione amoris DEI, clarissimè visi, non relucet ullum bonum: ergo. prob. mi. nunc, dum adhuc sumus in corpore, few

seu statu viæ, aliquando omittimus aliquos actus; neminiū fatigemur: aliquando; quia apparent sub aliqua ratione mali, molesti &c. at, cum fuerimus in patria, seu, cum nobis revelata facie apparuerit DEUS, non dabitur fatigatio, molestia, malitia &c. ergo non potest assignari in omissione amoris ulla bonitas, neque etiam bonitas fugæ molestiæ, fatigationis, difficultatis &c. ergo.

113. Si dicas, posse omitti actum ad exercendam libertatem, respondet Suarez *tom. 1. in 2. p. disp. 9. sec. 1. n. 14.* libertatem hominis non versari, circa finem positivè ultimum, clarè propositum, sed tantum circa media. Dein, si hoc solum motivum esset sufficiens, nihil prorsus necessitaret voluntatem, quod est contra communissimam. Alias adhuc rationes affert S. Thomas in opusculo dicto *Compendium Theologiæ*, quod in quibusdam editionibus est secundum, in aliis nonum. ubi c. 166. ait, si animus avertatur ab aliquo bono particulari, id idè fieri; quia videt, *aliquid deficere, quod ipsi cognoscenti relinquitur in alio querendum: sed in DEO, qui est bonum universale, & ipsa bonitas, nihil boni deest, quod alibi queri possit.*

114. Nec est paritas à statu viæ, ad statum beatitudinis; nam in illo DEUS obscurè tantum cognoscitur, & sæpe sub ratione apparentis mali, respectu nostri, e. g. sub ratione infligentis poenas, prohibentis voluptates, aliàs valde sensui gratas &c. aut sub ratione boni, non nisi difficulter obtinendi, qualis non apparet pervisionem: & per hanc quòque voluptates illæ apparent prorsus indignæ. Sed neque potest Beatus averti à DEO per inconsiderantiam; quia ipse status beatitudinis inconsiderantiam excludit: & amor non finit non cogitare de DEO, ut nec lumen gloriæ.

115. Quintò. Beatitudo excludit omnem ignorantiam, & errorem; nam sicut peccatum, vel affectus pravus, opponitur rectitudini voluntatis, & propterea excluditur à voluntate Beati, ita error, vel ignorantia, opponitur rectitudini intellectus, & debet ab isto excludi; nam & isto- rum absentia, conformiter ad dicta n. 106. cadit sub rationabile desiderium Beatorum. Ignorantia autem hic debet strictè sumi, non tantum pro qualicunque nescientia, sed pro carentia scientiæ debiti, à qua quis denominatur ignorans; nec enim dicitur ignorans Theologus, si nesciat consuere calceos; quia hæc notitia non spectat ad ejus statum: sed dicitur ignorans, si nesciat legitime discurre de DEO, aut aliis Theologicis objectis: pariter Beati non sunt ignorantes, quamvis plurima possibilia nesciant: at forent tales, si nescirent, quæ ad statum eorum pertinent.

116. Sextò. Beatitudo quidem absolute composibilis est pro aliquo tempore cum malis physicis e. g. cruciatibus corporis, tristitia sensibili &c. quando ista mala sunt causa meriti, vel præmii: at non est composibilis pro tota æternitate. Ratio primæ partis est; quia Christus, adhuc in terris degens, habuit visionem beatifi-

cam, & tamen passus est supernaturaliter gravissimos cruciatibus in cruce, & tristitiam in oliveto: ergo ista absolute non repugnant beatitudini ad tempus. Ratio verò secundæ partis est; quia repugnat amicitia, quod DEUS velit, per totam æternitatem doloribus, & tristitiis vexari amicum suum sine huius lucro.

117. Huc spectat celebris illa metaphora, qua beatitudo vocatur *spiritualis desponsatio*, vel etiam *spirituale matrimonium* inter Christum, & animam beatam, & hæc vocatur sponsa & uxor agni, juxta illud Angeli dictum *Apocal. 21. v. 9. Veni, & ostendam tibi sponsam, uxorem agni.* Hinc etiam certæ quædam perfectiones, Beatis collatæ, vocantur *dotes*; dos enim, licet in sensu laiori significet omnem perfectionem, attamen in stricto, & à Jurisconsultis adhibito sensu, significat donum, quo sponsa dotatur: dotatur autem ordinariè à patre, adeoque anima, ut docet S. Thomas in *supplemento q. 95. a. 1. ad 2. à SS. Trinitate*, quæ tota est pater sponsæ; quia effectus ad extra communes sunt toti Trinitati.

118. Aliquando tamen dicitur sponsa dotari à sponso, atque adeò anima à Christo; etsi enim datum à sponso potius à Juristis vocetur *donatio propter nuptias*, tamen aliquando etiam dos vocatur, ut *Gen. 34. v. 12.* ubi Hemor, pater sponsi Sichem, voluit dotem dare Dinæ, filiæ Jacobi Patriarchæ, & *Exod. 22. v. 16.* dicitur, quod corruptor virginis debeat eam dotare, & accipere: & adhuc jura talem, solum disjunctivè, obligant, ut, vel ducat, vel dotet. Hoc autem donum, seu dos confertur tunc, quando sponsa solemniter inducitur in domum sponsi: & hinc, perfectiones hominum iustorum in via, non vocantur dotes; quia necdum ducuntur in domum DEI, aut contrahitur matrimonium indissolubile. Uterius datur dos ad ornandam sponsam, ut condigne fruatur suo statu, quæ etiam ratio competit Beatis: attamen illud, quod detur ad sustentanda onera matrimonii, in Beatis locum non habet.

119. Jam *dotes gloriose*, aliæ sunt animæ, aliæ corporis. De dotibus animæ conveniunt auctores quoad numerum ternarium, ut videre est apud Suarez in 1. 2. *disp. 11. sec. 1. n. 5.* Videntur autem ad dotem requiri tria. 1. Ut non sit actus vitalis; nam vita sponsæ non est ejus dos: sed illæ res duntaxat, quæ conducunt ad ejus vitam commodius ducendam. 2. Ut detur intuitu matrimonii, & hoc immediate respiciat: & hinc dotes animæ beatæ debent immediate respicere sponsum Divinum. 3. Ut sint propriæ statui matrimoniali. Hinc ob defectum primæ conditionis, visio, & amor beatificus, seu beatitudo formalis non sunt dotes; quia sunt actus vitales.

120. Quamvis enim S. Thomas 1. p. q. 12. a. 7. ad 1. incidenter loquendo, videatur dicere, dotes animæ esse visionem, comprehensionem, & fruitionem, non intelligendus est de actu visionis &c. sed de habitu; sic enim habet in *supplemento q. 95. a. 2.* ubi ex professo agi-

tur de hac materia: Dicendum, quod beatitudo, & dos etiam realiter differunt, ut beatitudo dicatur ipsa operatio perfecta, qua anima beata DEO coniungitur, sed dotes dicuntur habitus, vel dispositiones, vel quęcunque alie qualitates, quę ordinantur ad huiusmodi perfectam operationem: & ad 3. Visio dupliciter potest accipi: uno modo actualiter, id est, pro ipso actu visionis: & sic visio non est dos, sed est ipsa beatitudo: alio modo potest accipi habitualiter, id est, pro habitu, a quo talis operatio elicitur, id est, pro ipsa glorie claritate, qua anima divinitus illustratur ad DEUM videndum: & sic est dos, & principium beatitudinis, non autem est ipsa beatitudo.

121. Tres, ut supra dictum, dotes animę beatę assignari communius solent, correspondentes tribus virtutibus Theologicis, ut docet Suarez loc. cit. n. 119. hinc Gormaz de beatitudine n. 226, assignat lumen glorię, habitum charitatis, & habitum spei (si hic remanet in Beatitudine) vel habitum elicivum gaudiı de beatitudine jam possessa; nam his tribus videntur convenire predicata ad dotem n. 119. requisita. Nam 1. non sunt actus vitales, sed sunt principia eorum. 2. Dantur isti habitus intuitu matrimonii, sicut ut cum tanta perfectione, & cum perpetuitate contracti, seu tam perfecti, ac perpetui: item sunt proprii status matrimonialis; non enim tales dantur in via. 3. Respiciunt immediate sponsum Divinum; quia deserviunt ad eliciendos actus Theologicos, immediate verstantes circa DEUM, & Christum.

122. Suarez quidem citata disp. 11. sect. 1. num. 6. putat, solum lumen glorię esse, strictę loquendo, dotem animę, eo quod alia sint etiam communia vię: sed jam dictum est, habitus vię non esse tam perfectos, nec ita perpetuos, quod sufficit; cum pręsertim auctores communius tres dotes assignent, & ex S. Doctore cit. num. 10. planę eluceat, eum iudicare, plures esse ponendas. Quarit autem ibidem num. 2. Eximius, an etiam in Angelis dentur hę dotes: & respondet, dari easdem perfectiones, non tamen vocari dotes; quia eorum conjunctio cum Christo, aut DEO, non est matrimonium; hoc enim debet esse inter personas ejusdem speciei; cum tamen Angeli, nec cum DEO, nec cum Christo, sint ejusdem speciei.

123. Sed & corpus gloriosum habet suas dotes, quę, licet non habeant omnino omnia predicata, ad dotem requisita (quippe non respiciunt immediate aliquid Divinum) adeoque non omnino rigorosę sint dotes, sunt tamen perfectiones stabiles, collata Beato ratione spiritualis matrimonii inter creaturam humanam beatam, & Christum, quę in corpus redundant, & communissime etiam dotes vocantur: sũtque istę quatuor, impassibilitas, subtilitas, agilitas, & claritas: quę sumuntur ex illo 1. Cor. 15. v. 42. Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.

124. Prima igitur dos est Impassibilitas, quę intelligitur per incorruptionem. Hęc, excludit non tantum mortem, & corruptionem a cor-

pore, sed etiam levissimum quemvis dolorem juxta illud Apocal. 21. v. 4. Mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra. Hęc dos juxta Scotistas stat in extrinseca protectione DEI, non autem in perfectione quadam intrinseca; ajunt enim, dotem non debere esse intrinsecam sponse, modõ jus ad illam (scilicet beatitudo) intrinsecum sit.

125. Secunda Subtilitas intelligitur per spiritualitatem; non enim, ut quidam hæretici voluerunt, corpus Beati revera vertetur in spiritum: sed tantum habebit subtilissimam vim penetrandi corpora, ad instar spiritus.

Tertia Agilitas intelligitur ab Apostolo per virtutem, & est potentia movendi se ipsum, & alia corpora, facillimę, ac celerimę, etiam ingentes moles, sicut movere possunt Angeli. Hanc agilitatem D. Anselmus de similitudinibus c. 51. comparat radio solari, qui in momento transit ab oriente in occidentem.

126. Quarta Claritas, seu luciditas, intelligitur per gloriam, & reddit corpus Beati, non tantum quoad superficiem, sed etiam quoad intimas partes, diaphanum, ac splendidissimum. Difficultas tamen est aliqua, quomodo idem corpus possit simul esse diaphanum, ac coloratum. Sed respondetur, etiam vitrum posse simul esse rubrum, & simul diaphanum. Si petas majorem diaphaneitatem in corpore Beati, quàm in tali vitro, dicam, posse supernaturaliter eam cum colore conjungi. Si velis prorsus omnimodam, sine mixtione ullius opacitatis, negare debebis definitionem Aristotelicam colorati, scilicet, quod sit terminativum visus; hoc enim contradictorię repugnat omnino diaphano: debetque dici coloratum, quod talem, vel talem speciem, in oculo efficit, vel quid simile.

127. Pręter has 4. dotes, corpora gloriosa habebunt etiam suavissimas, ac purissimas quasdam sensuum oblectationes ex cantu, colloquutione, aspectu cœli empyrei, & beatorum corporum: item ex odoribus dulcissimis, tactu, & gustu rerum dulcissimarum, & amoenissimarum: quamvis enim non amplius, strictę loquendo, comedant, & bibant, eoquod non amplius nutriantur, aut corrumpantur, tamen sentient quandam gustus dulcedinem.

Unde Sangallenses existimant, Beatos probabilius non fore supra supremam cœli convexam superficiem, ubi nullum amplius corpus est, sed merum nihil: sed potius fore in media quasi densitate cœli empyrei, quod spatium probabiliter impleatur aura cœlesti, apta transmittendis speciebus sensibilibus. Gaudium etiam ineffabile erit ex mutuo, & beatissimo Sanctorum consortio.

128. Pręterea quibusdam Beatis, non omnibus, confertur aureola. Ubi notandum, quod beatitudo essentialis vocetur aurea corona: certę autem accidentales pręrogativę, quorundam Beatorum, vocentur aureole; seu minores coronulę, quę ab aliquibus auctoribus vocantur laureole. Non tamen omnis accidentalıs gloria, etiam specialis, e.g. quam Christus promisit relinquentibus omnia, vocatur aureola: sed ex communi

communi acceptione tantum sunt tres. Prima Martyrum, qui vicere mundum, ejusque tyrannidem, contemptu, & tolerantia mortis. Secunda Virginitatis, quae vicere carnem, abstinentia, non tantum ab illicitis, sed etiam a licitis, intra matrimonium, carnis voluptatibus. Tertia Doctorum, non a gradu, sed a doctrina, quae alios erudierunt ad justitiam, atque demonem expulerunt, ex infidelium praecipue cordibus.

129. Interim alii Sancti, qui carent his aureolis, non invident eam habentibus, sicut nec minus Beati, seu minorem habentes visionem, invident habentibus majorem, vel clariorem; quia non exigunt majorem, quam exigit gratia, quam habent: & explicatur res exemplo vestimenti, aut cibi; neque enim infans invidet adulto vestem majorem, aut etiam copiosiores cibum, qui ipsi non quadraret. Addit, & valde bene, *Ulla disp. 5. de Deo c. 2. n. 11.* quod Beati ardentissime DEUM propter se ipsum ament, & quidem incomparabiliter plus, quam seipsum, ejusque admirentur providentiam, atque huic se plenissime subdant: unde, cum videant, DEUM ita praedestinationis seriem disposuisse, ut ipsis minor beatitudo contingat, malunt ex hypothesi Divinae voluntatis, ita rem ordinantis, hanc suam beatitudinem, quam aliam quamlibet. Accedit intima unio charitatis, quae inter se Beati omnes archissime junguntur.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones contra assertam impotentiam peccandi, & errandi in Beatis.

130. **O**B. 1. *Jobi 4. v. 18.* dicitur: *Ecce, qui serviunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit pravitatem:* ergo Angeli potuerunt peccare, consequenter etiam possunt Beati. Confir. S. Thomas 1. 2. q. 10. a. 2. in corp. docet, quod voluntas moveatur dupliciter, vel quoad exercitium actus, vel quoad speciem: & addit: *Primo ergo modo voluntas a nullo objecto ex necessitate movetur.* Item q. 22. de veritate a. 6. in corp. ait: *inest libertas voluntati in quolibet statu naturae respectu cujuslibet objecti:* ergo voluntas in quovis statu, etiam naturae beatae, non necessitatur ad DEUM amandum, sed potest ab eo averti per peccatum.

131. Resp. neg. conseq. Textus ille juxta S. Hieronymum in cap. 24. *Isaie*, & S. Gregorium 1. 5. moral. c. 28. exponi debet de Angelis malis. Ad confirm. neg. conseq. S. Doctor utroque loco loquitur de objectis distinctis a beatitudine, seu ultimo fine; nam hunc expressè excipit. Primo loco sic inferius ait: *Illud solum bonum, quod est perfectum, & cui nihil deficit, est tale bonum, quod voluntas non potest non velle, quod est beatitudo.* Altero loco prius sic

habet: *Voluntas de necessitate appetit finem ultimum, ut non possit ipsum non appetere, sed non de necessitate appetit aliquid eorum, quae sunt ad finem.* Clare autem nobis consentit in opusculo, quod vocatur *Compendium Theologiae* c. 166. ubi ait, quod anima, vel alia creatura, videns DEUM, sit confirmata in bono, & quod voluntas videns DEUM, in ipso, tanquam universali bono, debeat quiescere: nec possit aliquid voluntatem a DEO divertere, eo quod non possit inveniri bonum in alio ente, quod non etiam continetur in DEO.

132. Ob. 2. Libertas est voluntati essentialis: ergo non potest tolli per beatitudinem. Confirm. Actus charitatis in via non tollit potestatem peccandi: ergo nec actus charitatis in patria: prob. conseq. isti actus procedunt ab eodem habitu, & major, vel minor intensio, qua sola differunt, non mutat speciem: ergo. Resp. dist. antec. Est essentialis voluntati libertas inadaequata. conc. antec. libertas adaequata. neg. antec. & sub eadem distinctione, conc. vel neg. conseq. Libertas tota non est sola voluntas, sed totus actus primus, expeditus ad utrumque: at beatitudo est impedimentum inauferibile, simulque impossibile cum judicio indifferente, sine quo non potest dari libertas.

Ad confirm. neg. conseq. ad prob. conc. T. p. antec. At secunda, ut rectè observat *Ulla disp. 5. de Deo c. 2. n. 17.* non est semper vera; nam intensio non orta ex additione gradus similis ad alterum gradum, sed consistens in perfectione indivisibili, mutat, strictè loquendo, speciem: cerè Philosophi communissime admittunt, quod, si gradus intensificationis sint heterogenei, specie differant. Sed quidquid de hoc sit, an actus charitatis in via, & in patria, specie differant, non est opus decidere. vide n. 72. Si etiam non ita differant, tamen neg. conseq. quavis enim actus charitatis patriae producatur ab eodem habitu, non producitur in iisdem circumstantiis, nec eadem intensione; unde facile potest capi, cum in patria habere vim majorem attrahendi, quam habeat voluntas se retrahendi, quam vim non habet in via.

133. Ob. 3. Potest DEUS praecipere aliquid Beato, etiam sub gravi, & negare gratiam efficacem: atqui sic peccabit: ergo. Confirm. Beati non utuntur habitibus ex necessitate: ergo possunt non amare DEUM, consequenter peccare. Resp. neg. maj. quamcumque enim gratiam DEUS dederit in circumstantiis beatitudinis, illa erit efficax, & non quidem liberè, sed necessario, post se trahet effectum; quia statim clara visione, & amore DEI, Beatus non potest non implere omnem voluntatem DEI. Quod si tamen praeceptum esset pro libitu Beati dispensabile, vel impedibile, posset quidem Beatus illud non implere, non autem posset peccare; quia deberet prius, ante omissionem operis, praeceptum impedire, vel obtinere ejus dispensationem. Addo, si etiam dispensatio haberi non posset, tamen Beatum fore liberum, non quidem quoad substantiam effectus, sed quoad modum, ut ex hoc, vel illo motivo &c. praeceptum impleat, nisi tamen iterum ponatur ipse modus

modus quoque præceptus, & quidem indispen-
sabiliter; tunc enim nulla daretur libertas. Ad
confir. neg. antec. saltem intellectum de habiti-
bus charitatis, & luminis gloriæ: non tamen
propterea Beati uiuntur illis habitibus inuiti, aut
coacti, sed spontaneitate necessaria.

134. Ob. 4. Potest DEUS actu peccanti
pro posteriori naturæ conferre visionem bealifi-
cam: ergo potest Beatus peccare. prob. an-
tec. potest DEUS sic decernere: *Et si videam te
peccare, volo tamen conferre tibi visionem beati-
ficam*: sed sic actu peccanti pro posteriori con-
ferret visionem: ergo. prob. ma. si hoc non
posset, tunc ideo: quia visio est necessitas non
peccandi: sed, vel non est talis necessitas, vel,
si est necessitas, non est nisi pro signo posteriori,
in quo existit: ergo potest DEUS ita decerne-
re, & consequenter Beatus potest peccare, non
quidem in signo posteriori, in quo est visio, sed
in priori.

135. Resp. neg. antec. ad prob. neg. maj.
ad prob. omitt. ma. neg. mi. Potest qui-
dem DEUS decernere collationem visionis illi,
quem videt aliàs peccatum, & sic peccatum
impedire: sed non potest decernere collationem
visionis actu peccanti; quia ista sunt incompos-
sibilia. Negata etiam min. est falsa; quia visio est
necessitas non peccandi pro toto instanti, pro
quo existit; quia hoc indivisibile est. Adde, quod
hoc argumentum nimis probaret; nam pro-
baret, quod nulla forma sit alteri essentialiter op-
posita, adeoque simul in eodem intellectu pos-
sint stare assensus, & dissensus, circa idem obje-
ctum: volitio, & nolitio efficax ejusdem rei:
prædeterminatio, & actus liber &c. nam eodem
modo dicam, DEUM posse sic decernere: *Et si
videam, te dissentire, volo tibi pro posteriori infun-
dere assensum. Et si videam, te efficaciter nolle, vo-
lo tibi pro posteriori infundere volitionem*; nam
eodem modo dici poterit, quod dissensus tan-
tū excludat assensum pro eodem signo, non
pro instanti totaliter sumpto &c. quæ utique
sunt contra omnium opinionem. Hinc falsum
est, quod aliquid alteri essentialiter oppositum,
excludat illud tantū pro signo priori, vel po-
steriori; nam debet pro toto instanti exclude-
re, seu pro utroque, vel omnibus signis ejus-
dem instantis; quia instans non est divisibile:
nec signa naturæ sunt partes ejusdem, sed tan-
tū indicia causalitatis, & dependentiæ: unde,
si aliqua forma alteri essentialiter est opposita,
tunc nec potest esse causa, nec effectus istius;
imò omnino non potest, physicè ei coexistere.
vide etiam dicta. n. 162. de act. hum.

136. Alia esset questio, an DEUS pecca-
tori habituali absolutè posset conferre visionem,
vel etiam amorem beatificum, & tamen non
remittere peccatum, prius patratum. Quod si
etiam DEUS id posset, tamen nostræ conclusio-
ni non obesset; quia talis peccator, stante visione,
novum peccatum committere non posset. Si
autem visio postea iterum cessaret, beatitudo non
fuisset ex dictis à n. 80. unde Beatus semper manet

impeccabilis. Sed utramque questionem, an scili-
cet peccatori visio infundi, & an visio beati-
fica semel habita cessare possit, non est hujus
loci decidere. Certè ob peccatum subsequens
cessare non posset. Ex libera voluntate DEI
sola etiam difficulter videtur posse cessare; *Sine
penitentia enim* (ut ait Apostolus ad Rom. ii. v.
29.) sunt dona, & vocatio DEI, hoc est, absque
revocatione, nisi ob culpam. Videbitur fortè
etiam alicui, DEUM dedecere, hominem absque
culpa spoliare tantis bonis. Pariter, an DEUS
ob peccatum antecedens, necdum, ut ponitur,
remissum, hominem iterum spoliare possit vi-
sione, dependet ex questione illa, an collatio vi-
sionis possit stare cum habituali peccato, seu
inimicitia DEI, & reatu ad odium, ac poenam
æternam: an verò sit formalis essentialis remissio
peccati, ut multi affirmant. At, quia hæc quæ-
stio connexionem habet cum illa alia, an gratia
sanctificans possit de absoluta potentia stare cum
peccato, quæ examinanda est in tract. de Gratia;
etiam hujus decisio facillè potest illuc differri.

137. Ob. 5. Beatitudo, ut dictum est n.
166. est composibilis cum malis physicis, dolo-
re, tristitia &c. ergo etiam cum peccato. Con-
firm. 1. Saltem error, vel ignorantia inculpabi-
lis, non est malum morale: ergo potest stare
cum beatitudine. Confir. 2. Beati juxta nos
cognoscunt multa probabilia: ergo possunt ha-
bere cognitiones probabiles, adeoque fallibiles.
Resp. neg. conseq. Malum morale est dedecens
statum Beati; quia est macula, & turpitudine dif-
formis rectæ rationi: non ita malum purè phy-
sicum pro aliquo tempore, ut ibi dictum. Nec
dicas: si non dedecet pro aliquo tempore, ne-
que dedecet pro omni; nam resp. etsi non de-
deceret parientem, dedecet inferentem, vel DE-
UM beatificantem, & non tollentem ab amico
miseriam, inutilem ad lucrum ulterius, simul-
que privantem magna beatitudine acciden-
tali.

138. Ad 1. confir. dist. antec. error, vel
ignorantia, non est malum morale, hoc est, cul-
pabile, & peccaminosum. conc. antec. non est
malum morale objectivum, sive objectum dif-
forme rationali appetitui, & dedecens statum
plenissimæ beatitudinis. neg. antec. & conseq.
Non autem ita dedecet mala purè physica, e.g.
dolor, & tormenta; quia agere, & pati fortia, per
se nullatenus dedecet naturam rationalem, nec
ista per se aversatur semper appetitus rationalis.
Ad 2. confirm. neg. conseq. nam cognitiones
nostras probabiles cognoscunt Beati certissimè, &
non tantum probabiliter: sicut nostras cognitio-
nes falsas cognoscunt verissimè, esse tales: aliud
enim est, cognoscere probabile, aliud probabi-
liter: illud appellat super objectum, istud super
modum cognoscendi. Unde potest etiam dist.
ant. Beati cognoscunt probabilia probabiliter:
neg. ant. cognoscunt ea certò, hoc est, cognos-
cunt certò, esse probabilia. conc. ant. &
neg. conf.